

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους:

Ελίκη Διαμαντούλη
Βάλια Αναγνωστοπούλου
Νίκο Κοντίνη
Γιάννη Ελευθεριάδη
Κωνσταντίνο Ζβε

ιδιαίτερα την Αθηνά Φουστέρη, τον Κωστή Παπανικολάου, την Άννα Τζούφκα, την οικογενειά μου,

τον Γιώργο Μητρούλια για την καθοδήγηση και την υποστήριξή του καθ' όλη τη διάρκεια της εργασίας μου.

Διπλωματική Εργασία
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας | Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Επιβλέπων καθηγητής: Γιώργος Μητρούλιας
Φοιτήτρια: Τάνια Τασιόδου

© Βόλος, Σεπτέμβριος 2018

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ Α

εισαγωγή στο θέμα
ανάλυση επιλεγμένης περιοχής

ΜΕΡΟΣ Β

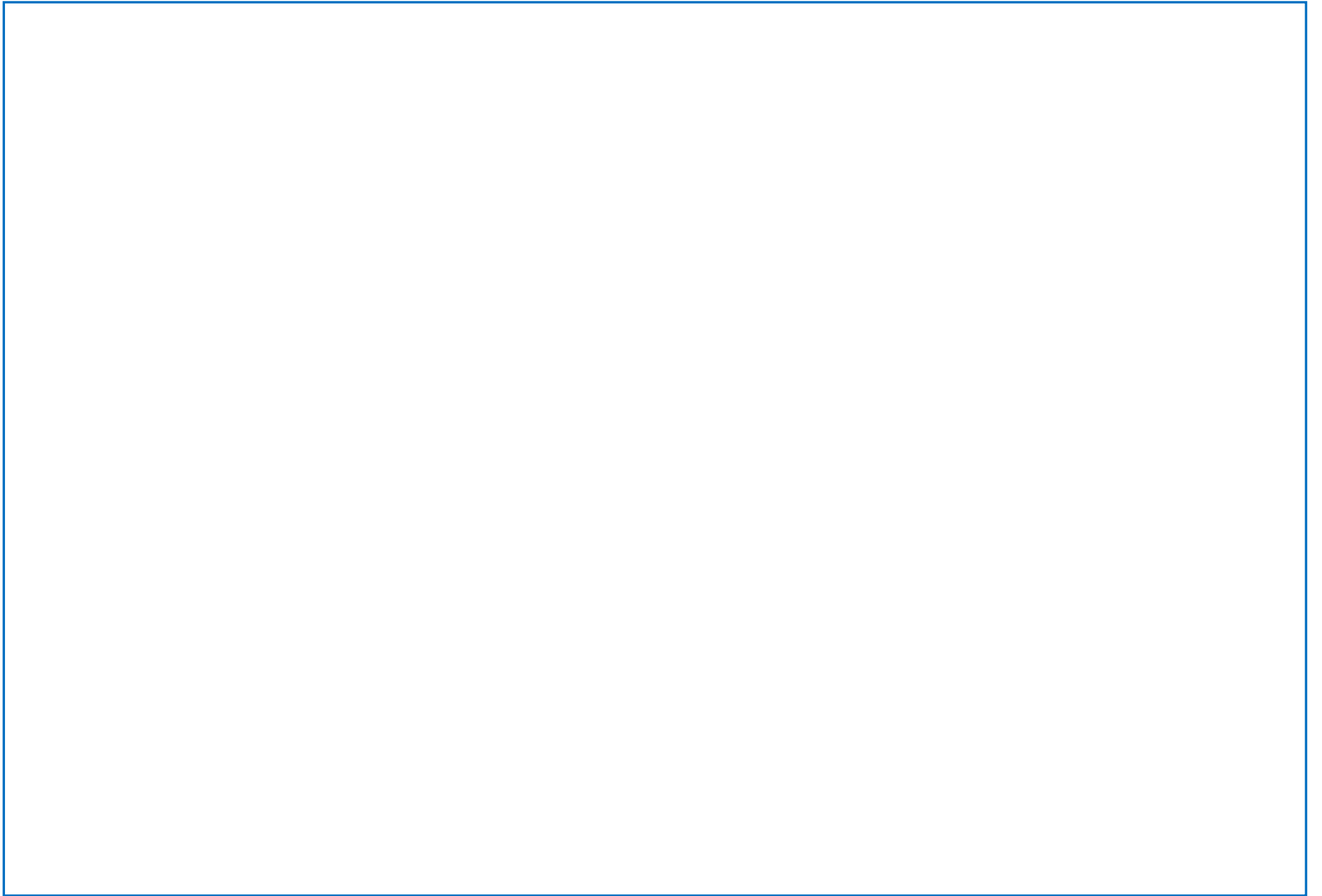
σχεδιασμός πρότασης

ΜΕΡΟΣ Γ

μακέτες

Στην παρούσα διπλωματική εργασία μελετάται η ένταξη νέων πληθυσμών σε ένα χωριό της περιφέρειας, τη Βεγόρα. Με αφορμή το προσφυγικό ζήτημα και την ανάγκη για μόνιμη εγκατάσταση των προσφύγων αλλά και γενικότερα τη μεγάλη συσσώρευση πληθυσμών στα αστικά κέντρα, δημιουργήθηκε το ερώτημα επιστροφής στην επαρχία. Σκοπός είναι από τη μία η ομαλή ένταξη νέων πληθυσμών σε ήδη διαμορφωμένες κοινότητες και από την άλλη η τόνωση της οικονομίας αυτών και η εξέλιξή τους. Παρουσιάζεται μια μεθολογία ανάλυσης-σχεδιασμού για ένα συγκεκριμένο χωριό, η οποία όμως μπορεί να ακολουθηθεί και σε άλλες περιοχές με αντίστοιχα χαρακτηριστικά. Αρχικά σχεδιάζονται 5 κοινόχρηστα κτίρια-αυλές σε οικόπεδα του χωριού ανεκμετάλλευτα, περιλαμβάνουν ένα παρασκευαστήριο-πρατήριο τοπικών προϊόντων, ένα καλλιτεχνικό εργαστήριο-έκθεση, μια ημιυπαίθρια αγορά και ένα παρατηρητήριο στη λίμνη. Στη συνέχεια αναπτύσσεται μια τυπολογία αγροτικής κατοικίας η οποία εφαρμόζεται σε εγκαταλελλειμένα κτίρια μέσα στο χωριό, προκειμένου να δημιουργήσει νέες πυκνότητες. Αποτελείται από έναν πυρήνα που είναι ο βασικός και ζωτικός χώρος του σπιτιού και εναλλακτικές προτάσεις για την υπόλοιπη διαμόρφωση ανάλογα με τις ανάγκες των μελλοντικών χρηστών.

This diploma thesis deals with the inclusion of new populations in a village in the region, Vegora. On the occasion of the refugee issue and the need for permanent settlement of the refugees and the large accumulation of populations in the urban centers in general, the question of return to the province was created. The aim is, on the one hand, the smooth integration of new populations in already formed communities and, on the other, the stimulation of their economies and their development. There is an analysis-design methodology for a particular village, but it can be followed in other areas with corresponding features. Initially, 5 communal courtyard buildings are planted in uncultivated plots of land, including a local product shop, an art exhibition, a semi-open market, and a lake observatory. Then a typology of rural dwelling is being developed and applied to abandoned buildings inside the village to create new densities. It consists of a core that is the basic and vital space of the home and alternative suggestions for the rest of the configuration according to the needs of future users.

ΜΕΡΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΘΕΜΑ
ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

A

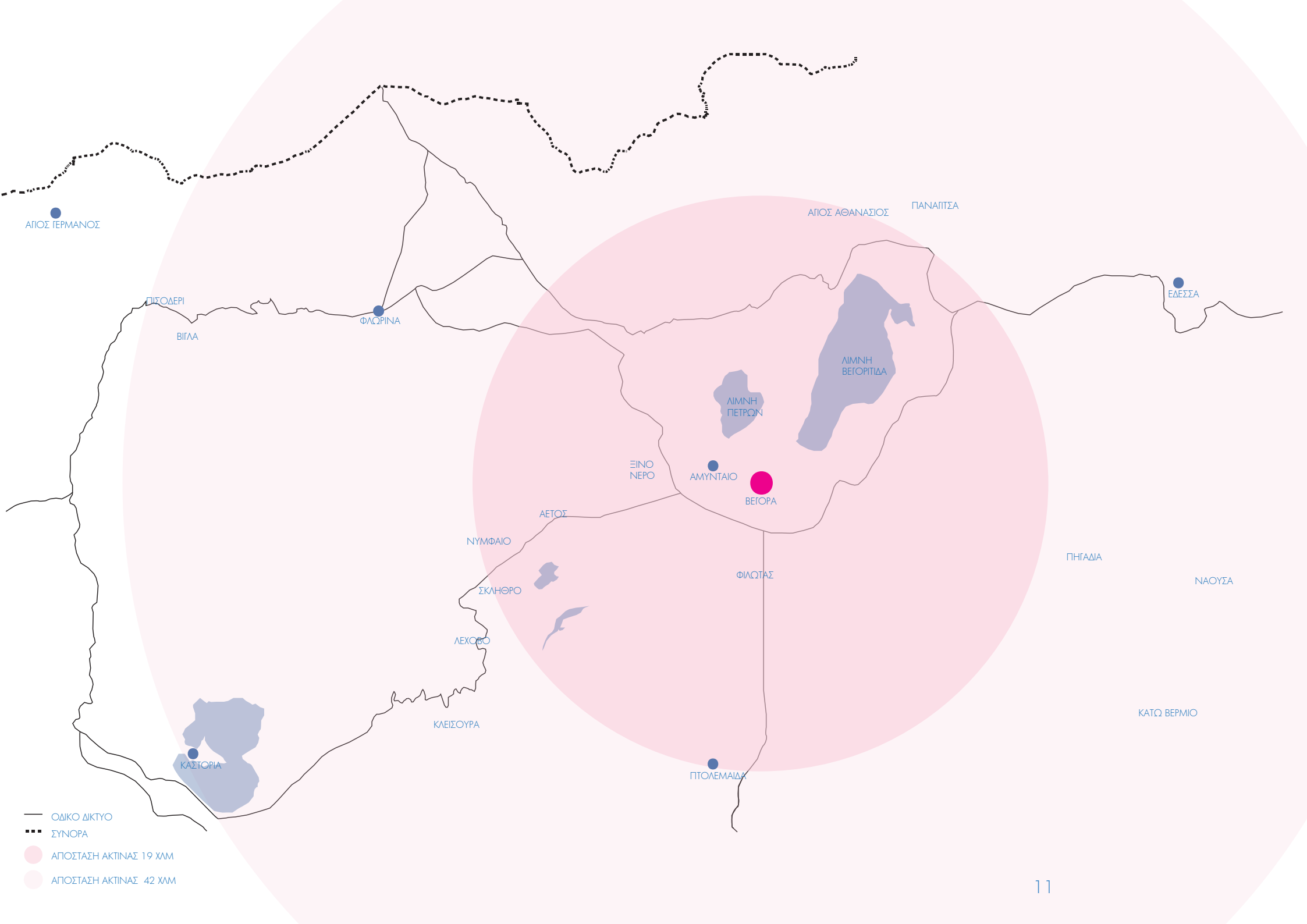
Έναυσμα για την παρούσα διπλωματική εργασία αποτέλεσε το προσφυγικό ζήτημα, οι μεγάλες εισροές πληθυσμών στην Ελλάδα, η μετεγκατάστασή τους με τελικό σκοπό τη μόνιμη κατοίκηση. Μόνο το 2017 οι αφίξεις προσφύγων στα νησιά άγγιξαν τους 10.250 και οι παγκόσμιες και οικονομικές τάσεις δείχνουν πως η μετακίνηση πληθυσμών θα συνεχίσει να αυξάνεται τα επόμενα χρόνια. Τις περισσότερες φορές, οι συνθήκες διαβίωσης που καλούνται να αντιμετωπίσουν είναι αρκετά δύσκολες, ίσως και επικίνδυνες και η ένταξή τους στα μεγάλα αστικά κέντρα, κυρίως Αθήνα και Θεσσαλονίκη απαιτεί πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα. Η διάρκεια παραμονής τους κυμαίνεται από 1-2 έως 10 έτη. Γίνεται αντιληπτό λοιπόν πως είναι απαραίτητο να ληφθούν κάποιες πιο γενναίες σχεδιαστικές αποφάσεις που θα στοχεύουν στην ομαλή και μόνιμη ένταξή τους στην κοινωνία. Σε ορισμένες πόλεις υπάρχει μία διαδεδομένη πεποίθηση ότι οι νεοεισερχόμενοι, συμπεριλαμβανομένων και των προσφύγων, παίρνουν τις θέσεις εργασίας από τους ντόπιους. Ωστόσο στην πραγματικότητα μπορούν να έχουν επίσης θετικό αντίκτυπο στην οικονομία αλλά και στον πολιτισμικό τομέα.

Παράλληλα παρατηρώντας την τεράστια συμπύκνωση πληθυσμών σε πρωτεύουσα και συμπρωτεύουσα πάντα προκύπτει το ερώτημα της αποκέντρωσης. Στην ελληνική περιφέρεια, υπάρχουν πολλές κωμοπόλεις και χωριά τα οποία εγκαταλείπονται σιγά σιγά και μαραζώνουν. Αυτό δε σημαίνει όμως πως δεν υπάρχουν πόροι, εκμεταλλεύσιμοι από τους κατοίκους, ικανοί να δημιουργήσουν ένα δυνατό τοπικό δίκτυο.

Αντικείμενο αυτής της μελέτης αποτελεί η διαλογική σχέση μεταξύ προσφυγικών και εγχώριων πληθυσμών, σε ένα μικρό χωριό της περιφέρειας, τη Βεγόρα. Πρόκειται για έναν τόπο που διαθέτει πολύ φυσικό πλούτο για εκμετάλλευση και ένα ήπιο περιβάλλον για να υποδεχτεί και να απορροφήσει σταδιακά νέους κατοίκους. Κατάλληλο για μεγάλες οικογένειες αλλά και για νέα άτομα που ψάχνουν εναλλακτικές εκδοχές τουρισμού.

Η ενασχόληση με δραστηριότητες που συσχετίζονται με τα τοπικά χαρακτηριστικά αλλά και η ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων μπορεί να φέρει κοντά παλιούς και νέους κατοίκους και να τονώσει την τοπική οικονομία.

Δημιουργώντας νέες κοινόχρηστες εγκαταστάσεις αναβαθμίζεται ένα κομμάτι του χωριού, φέρνοντας νέες τεχνικές, επαγγέλματα αλλά και τουρισμό.

- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ
- - - ΣΥΝΟΡΑ
- ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΑΚΤΙΝΑΣ 19 ΧΛΜ
- ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΑΚΤΙΝΑΣ 42 ΧΛΜ

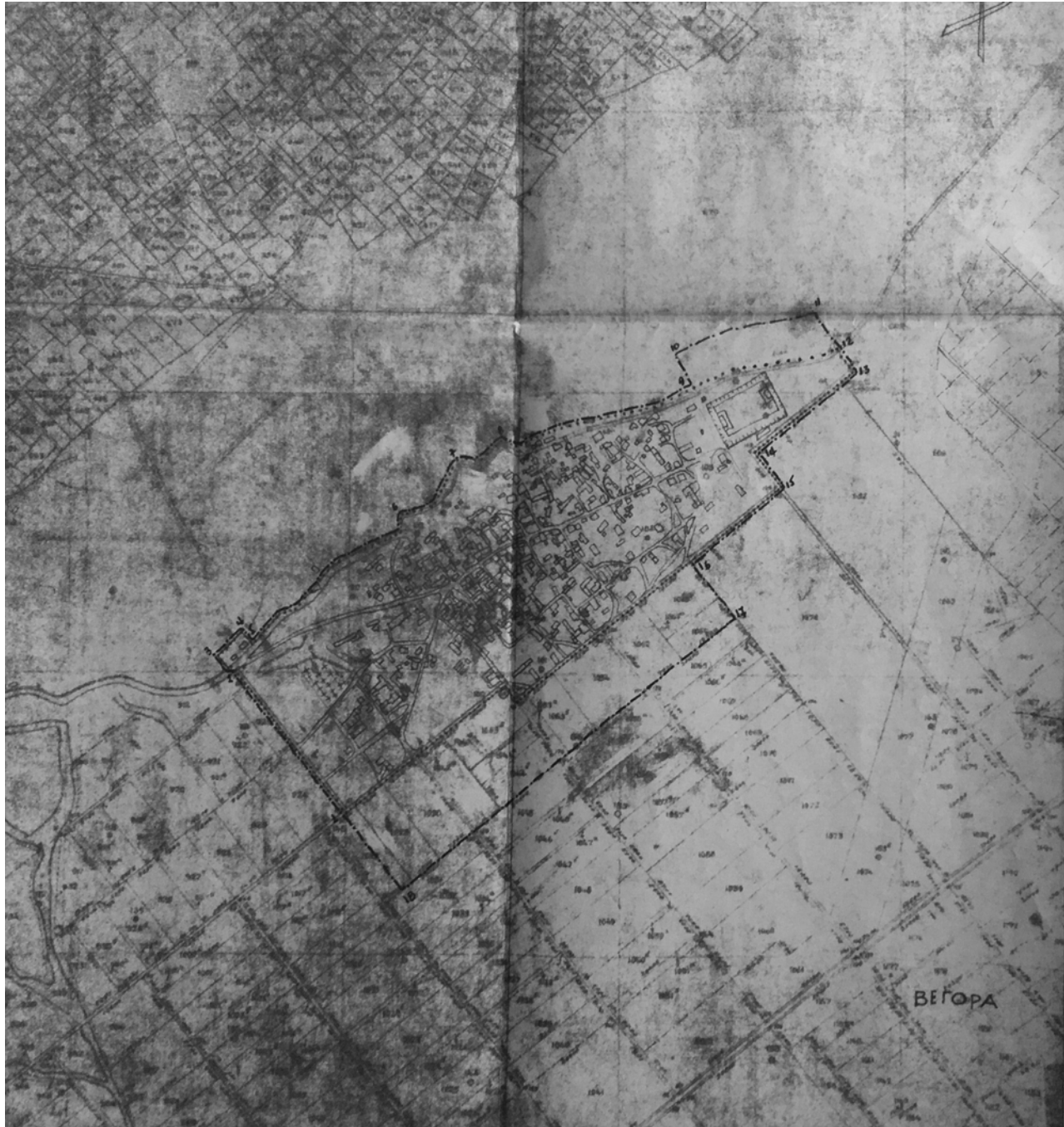
Τα Βέγορα (ή αλλιώς η Βεγόρα) είναι χωριό της Φλώρινας. Λεγόταν Νόβιγκραντ και κατοικούνταν μέχρι την ανταλλαγή πληθυσμών το 1923 από αμιγή μουσουλμανικό πληθυσμό που αντικαταστάθηκε από πρόσφυγες της Μικράς Ασίας και του Πόντου.

Ο οικισμός βρίσκεται στη νοτιοδυτική όχθη της λίμνης Βεγορίτιδας και έχει 479 κατοίκους. Στις παρυφές του χωριού και σε άμεση σχέση με τη λίμνη έχουν εντοπιστεί λείψανα της ανθρώπινης παρουσίας, τα οποία χρονολογούνται από τη Νεολιθική και την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού (τοποθεσίες Νησί, Τσαϊρία, Γκαγιά, Μέτλα), ενώ ερείπια ελληνιστικών, ρωμαϊκών και βυζαντινών αρχαιοτήτων πιστοποιούν τη διαχρονική σημασία της περιοχής, η οποία ενισχύθηκε και από τη διέλευση της Εγνατίας Οδού. Ορισμένοι ερευνητές, μάλιστα, επιχειρούν να ταυτίσουν τις πόλεις Λεβαία και Βοκερία της αρχαίας Εορδαίας με κάποιες από αυτές τις εγκαταστάσεις, στηριζόμενοι και στις ιστορικές αναφορές αρχαίων συγγραφέων.

Οι σύγχρονοι κάτοικοι της Βεγόρας - προερχόμενοι από διάφορες περιοχές του Πόντου και της Μικράς Ασίας - εγκαταστάθηκαν στο χωριό μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών το 1924. Οι παραγωγικές τους δραστηριότητες την καθιστούν μια από τις πιο δυναμικές αγροτικές κοινότητες της περιοχής, με έμφαση κυρίως στις καλλιέργειες οπωροφόρων δένδρων (ροδάκινα, μήλα), αμπελιών, σπαραγγιών. Το γεγονός το ότι το χωριό κατοικείται ήδη από προσφυγικούς πληθυσμούς, ήταν ένας σημαντικός λόγος επιλογής της τοποθεσίας, καθώς επίσης και η εποχιακή απασχόληση στο κομμάτι της καλλιέργειας από αλλοδαπούς. Το σημείο στο οποίο βρίσκεται φαίνεται να είναι αρκετά στρατηγικό, αφού εκτός από τη Βεγορίτιδα, βρίσκεται κοντά σε διάφορα κέντρα της Δυτικής Μακεδονίας τα οποία είναι γνωστά για τον χειμερινό τους τουρισμό, τον οιοτουρισμό και λόγω τοπικών προϊόντων.

Σιδερέσιος Αντ. Αρξάντιδης Αρχτ.

Ο Αντ. Σιδερέσιος

Επιβλέπων
11-6-86
Αρμόδιος ΤΑ-ΠΕ

ΝΟΜΟΣ : ΦΛΟΡΙΔΑΣ
ΟΙΚΙΣΜΟΣ : ΒΕΓΟΡΑ

ΥΠΟΜΗΜΑ

- -- Οριο ΟΤΑ
- — — Οριο οικισμού
- 1.2.3 --- Ονομασίες

ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΟΙΚΙΣΜΟΥ

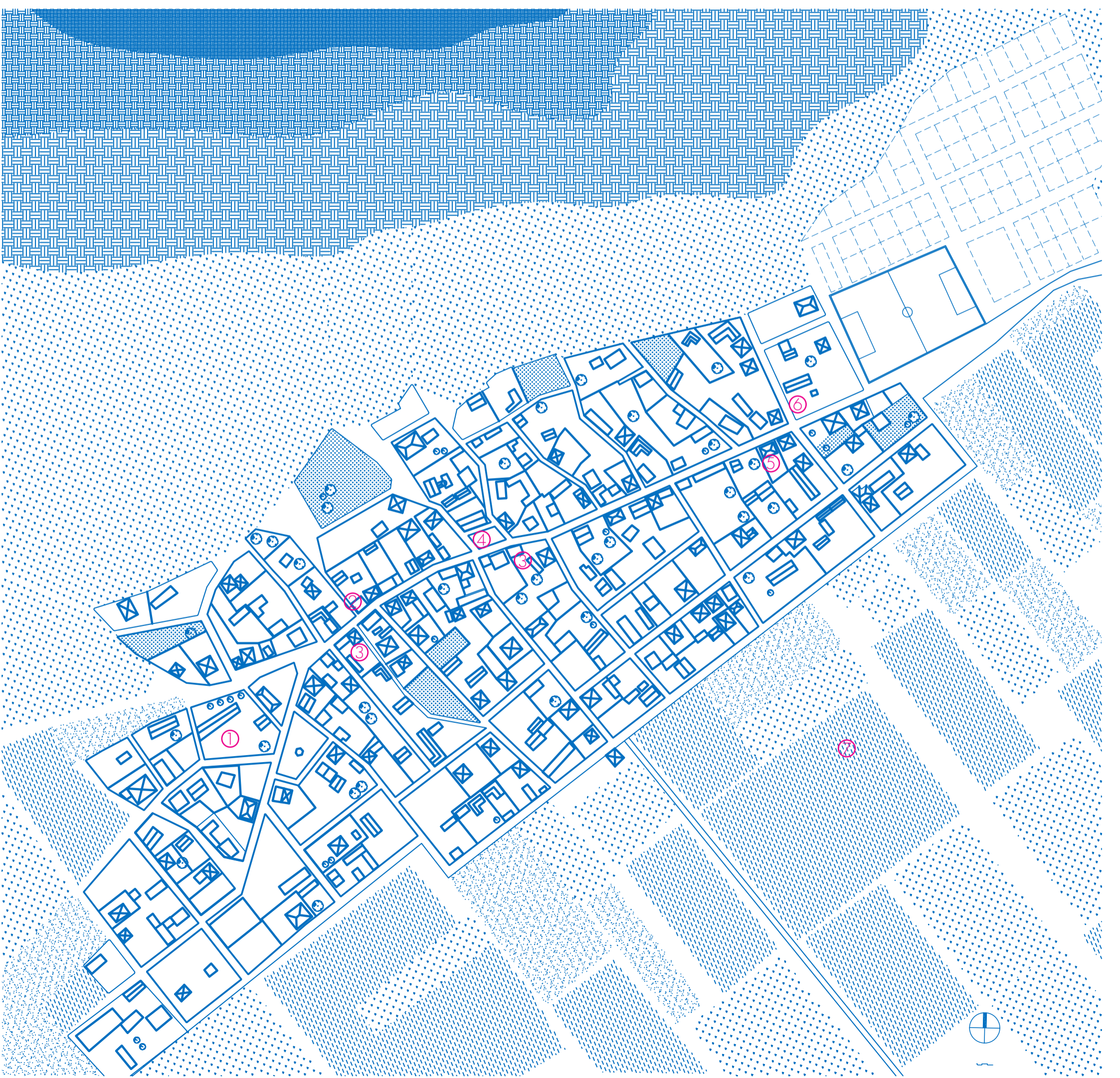
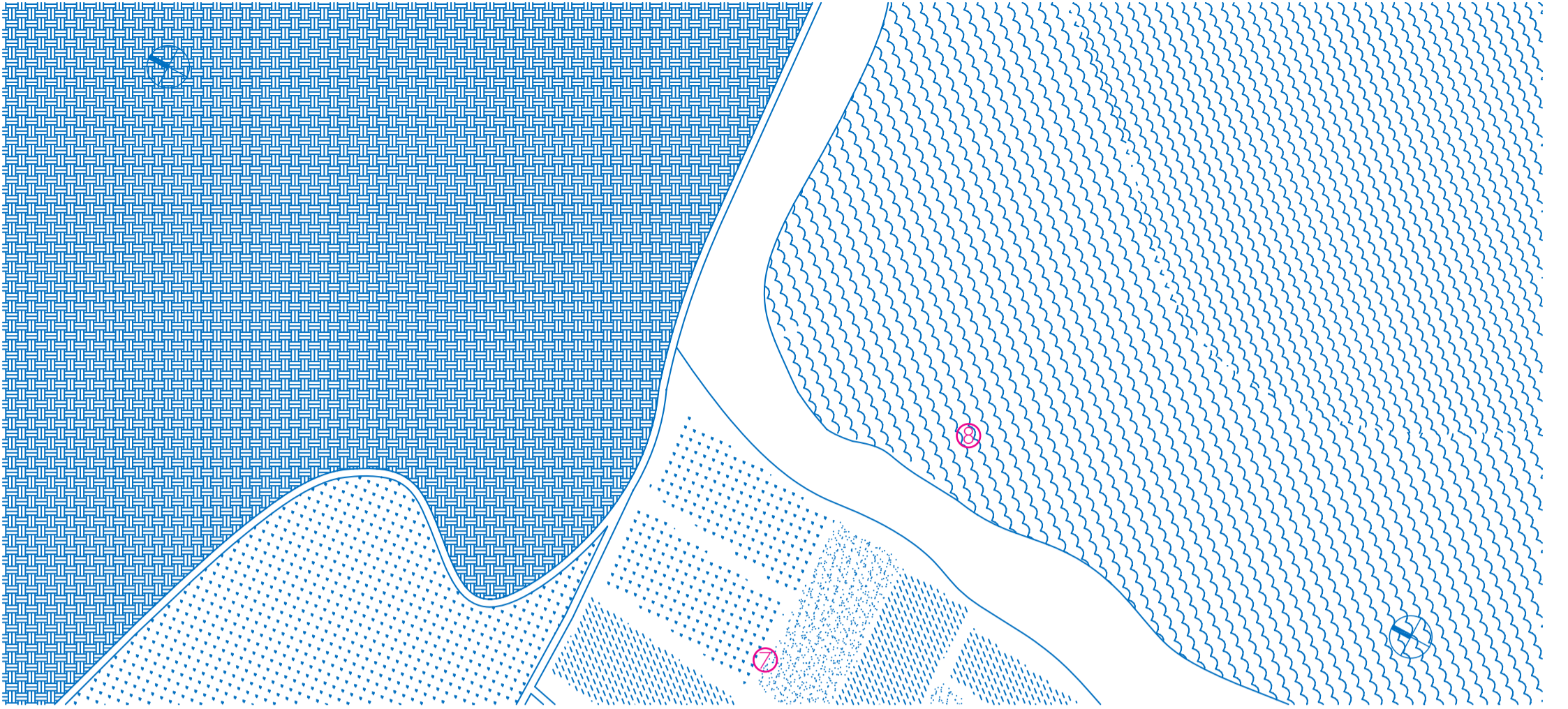
Σελίδα 1 έως 9 : Επί του εγκεκριμένου ρυθμιστικού σχεδίου
Σελίδα 10,11 : Σε αποσπασμα Βο. τμήρων από το εγκεκριμένο σχέδιο
Σελίδα 12 έως 16 : Επί του εγκεκριμένου ρυθμιστικού σχεδίου
Σελίδα 17,18 : Οι ορίων ιδιοκτησιών.

ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΟΙΚΙΣΜΟΥ		Αριθμός σχεδίου
		Π-1.1
		Κλ. 1:5.000
Συντάξη:	Ελεγχος:	Ημερ.
Επιβλέπων	Αρμόδιος	

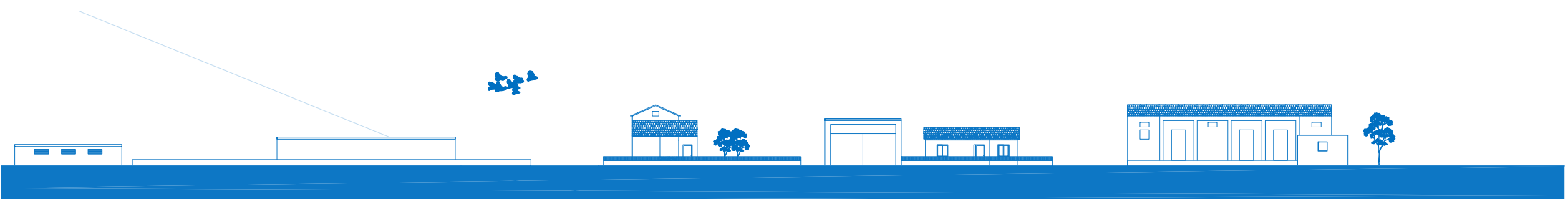
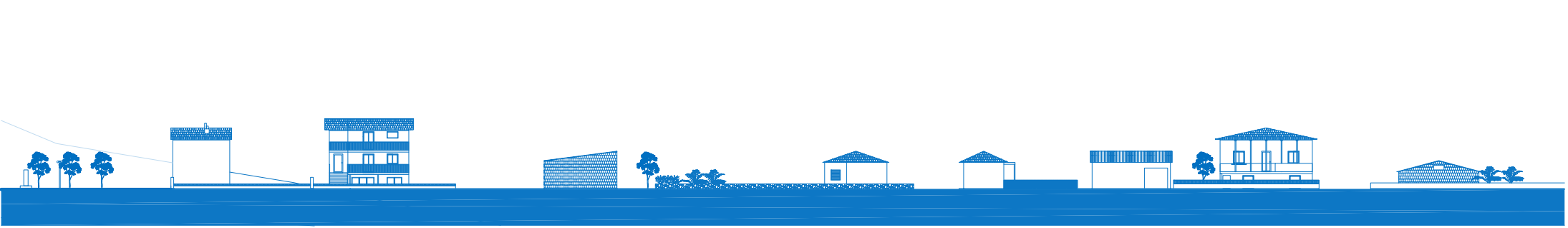
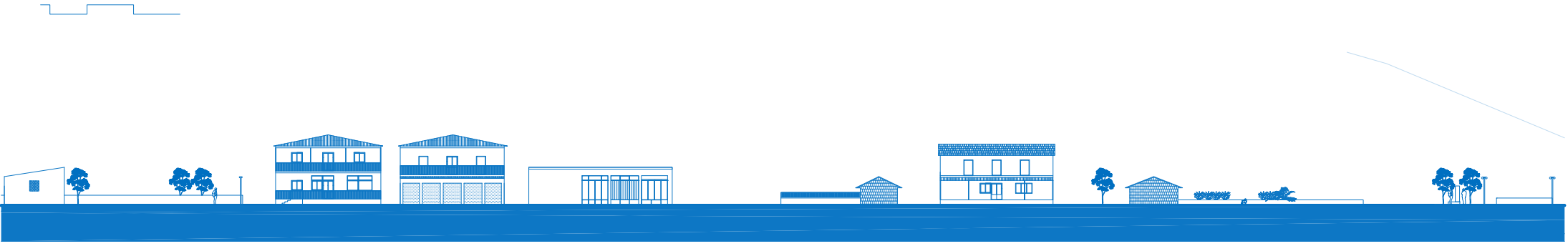
Υπουργείο Χωροταξίας Οικισμού και Περιβαλλοντος
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ

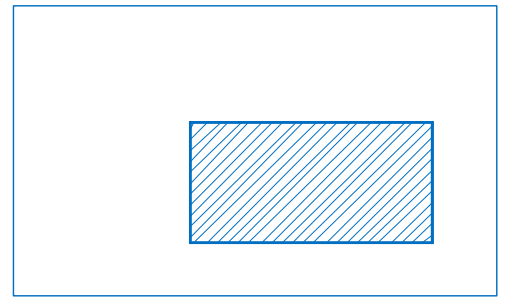
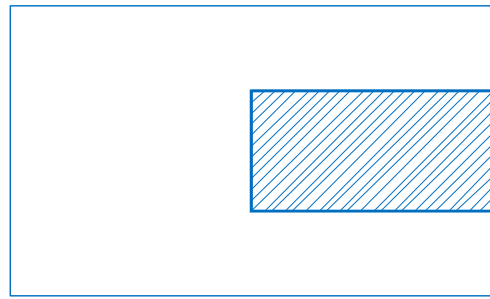
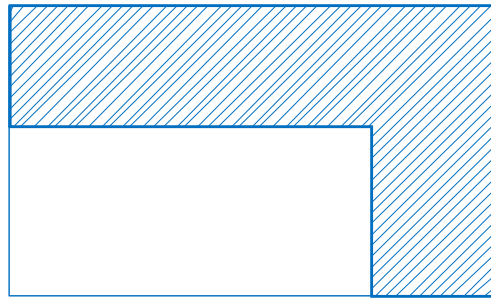
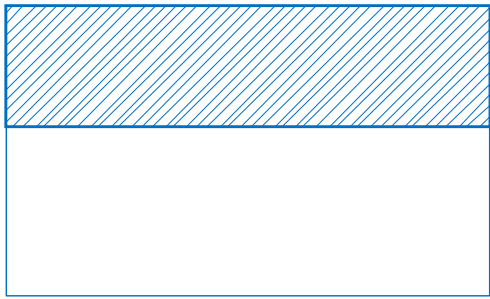
σχέδιο επέκτασης χωριού

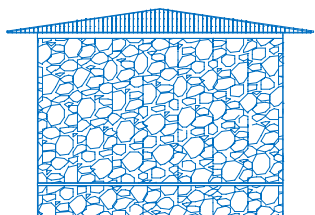
- 1 δημοτικό σχολείο
- 2 εμπόριο
- 3 αναψυχή
- 4 πλατεία
- 5 κοινοτικό κατάστημα
- 6 αποθήκες αγροτικού
συνεταιρισμού
- 7 καλλιέργειες
- 8 λίμνη Βεγορίτιδα

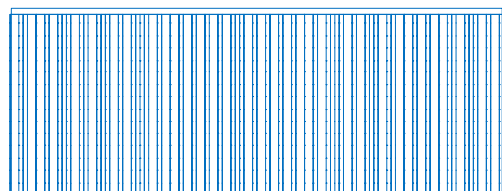
Στο χωριό υπάρχουν περίπου 130 κατοικίες. Οι περισσότερες από αυτές διαθέτουν όροφο και υπόγειο. Μετά το 1995 με τη χορήγηση σεισμοδανίων χτίστηκαν τα πρώτα διώροφα. Λόγω του ότι εξ'αρχής χορηγήθηκαν ως προσφυγικές κατοικίες, τα μεγέθη τους ήταν μεγάλα, γύρω στο 1 στρέμμα, καθώς προβλεπόταν κατοικία, κήπος και αποθήκη.

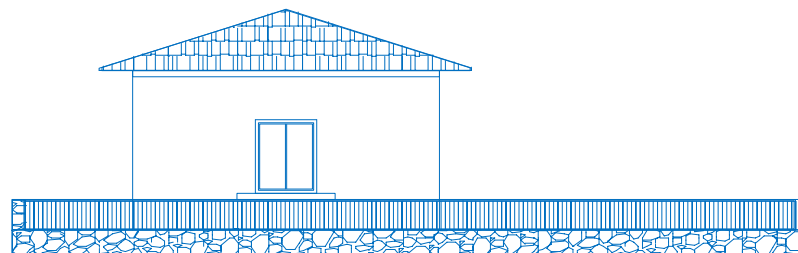

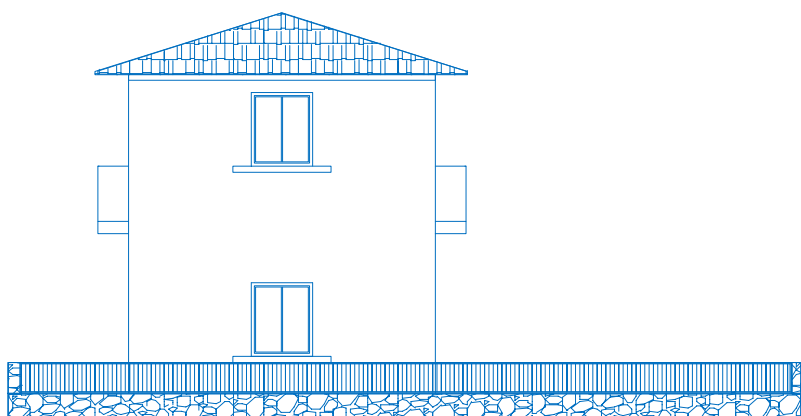
εγκαταλελειμένα

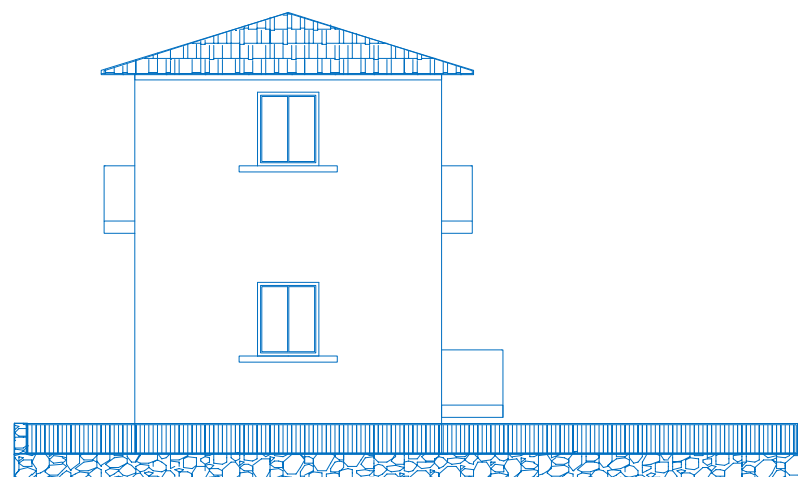
αποθήκες

ισόγεια με αυλή

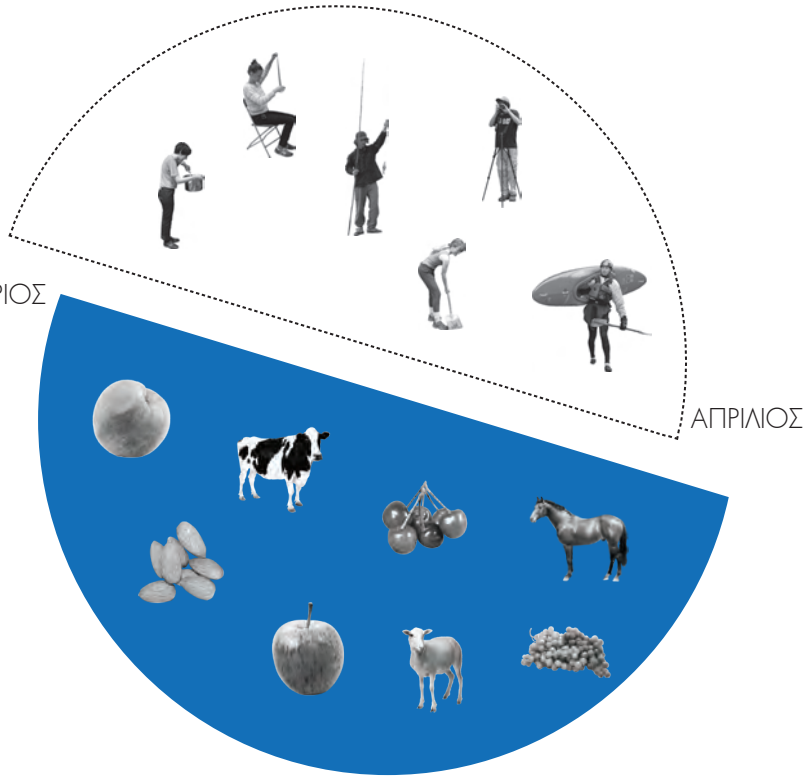

δύωροφα με αυλή

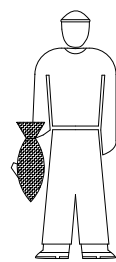

δύωροφα με αυλή και ημιυπόγειο

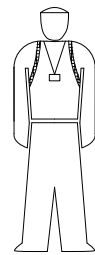
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Οι ντόπιοι ασχολούνται κυρίως με τις καλλιέργειες και την κτηνοτροφία. Αυτό δημιουργεί μια ανισοροπία ως προς την απασχόληση τους τους χειμερινούς μήνες. Με τις νέες εγκαταστάσεις στόχος είναι να τονωθεί η δραστηριότητα και η οικονομία και τον υπόλοιπο χρόνο, κυρίως εκμεταλλευόμενοι παραδοσιακές και νέες τεχνικές αλλά και το φυσικό - ανεκμετάλλευτο τοπίο. Έτσι εμφανίζονται κάποιοι νέοι χαρακτήρες - επαγγέλματα που συνυπάρχουν με τα ήδη υπάρχοντα.

1 ψαράς

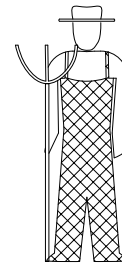
2 ξεναγός

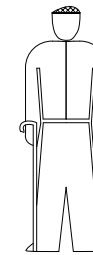
3 οικοδεσπότης

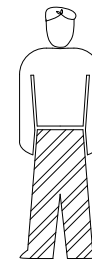
4 εκπαιδευτικός

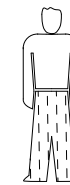
5 αγρότης

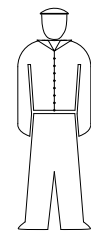
6 κτηνοτρόφος

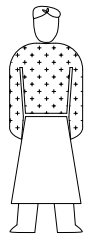
7 οικιακά

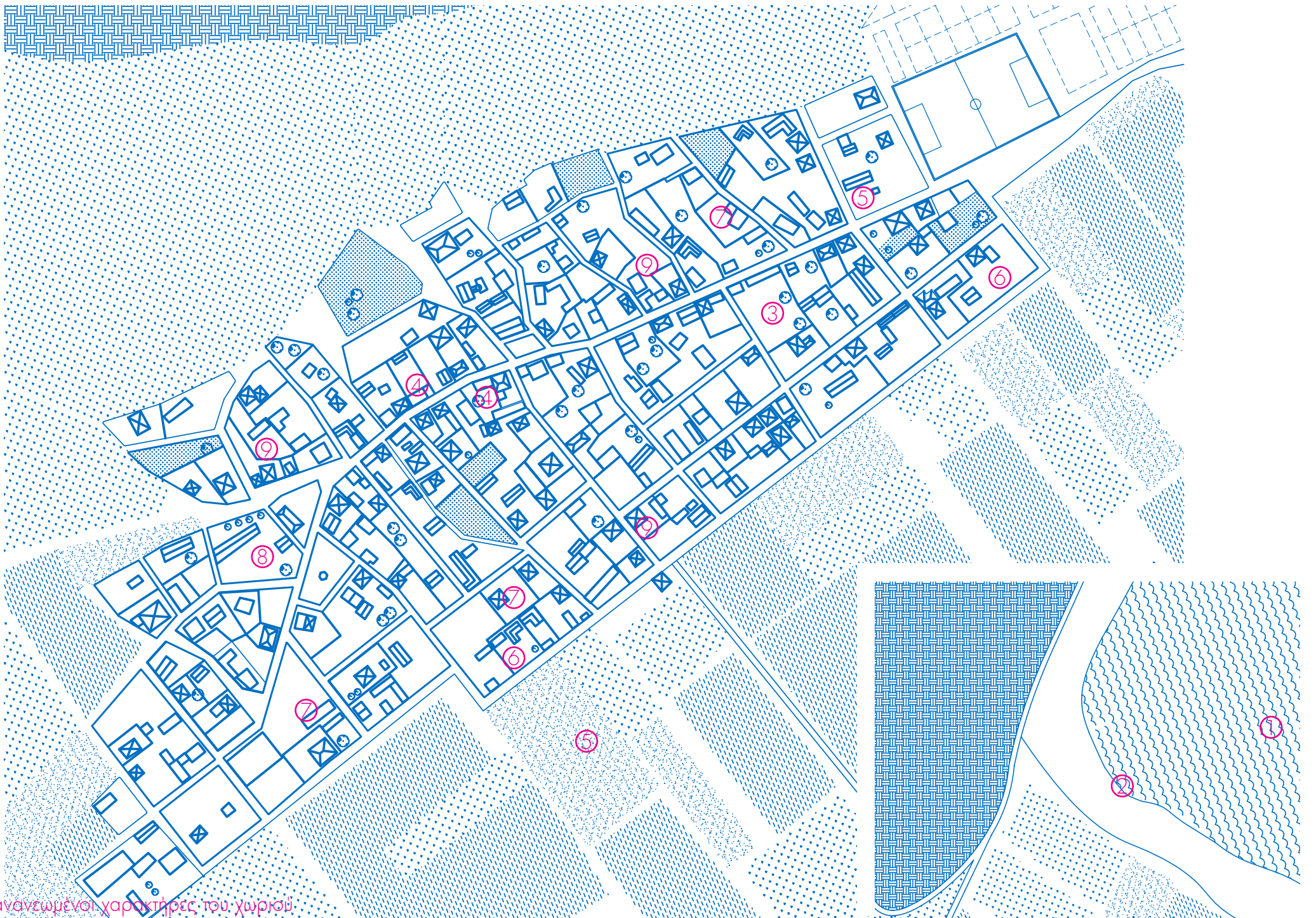

8 μαθητής

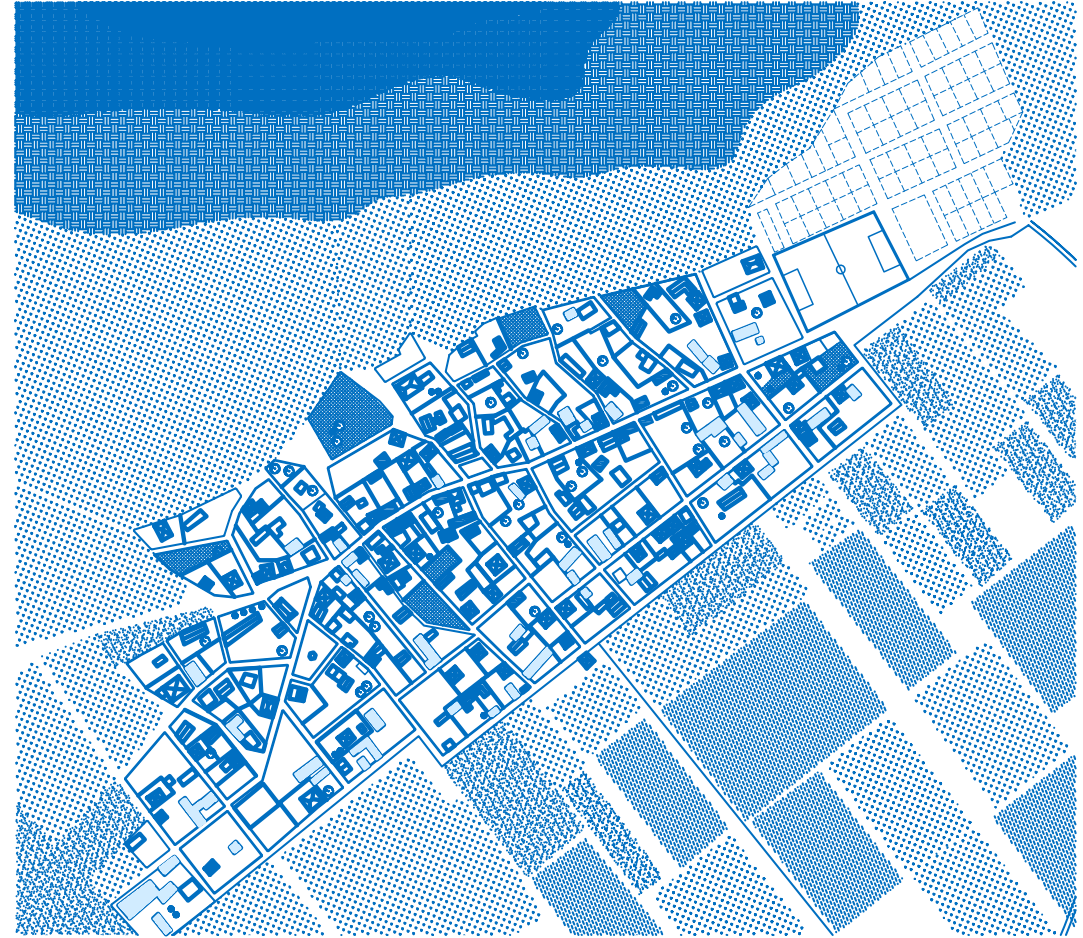
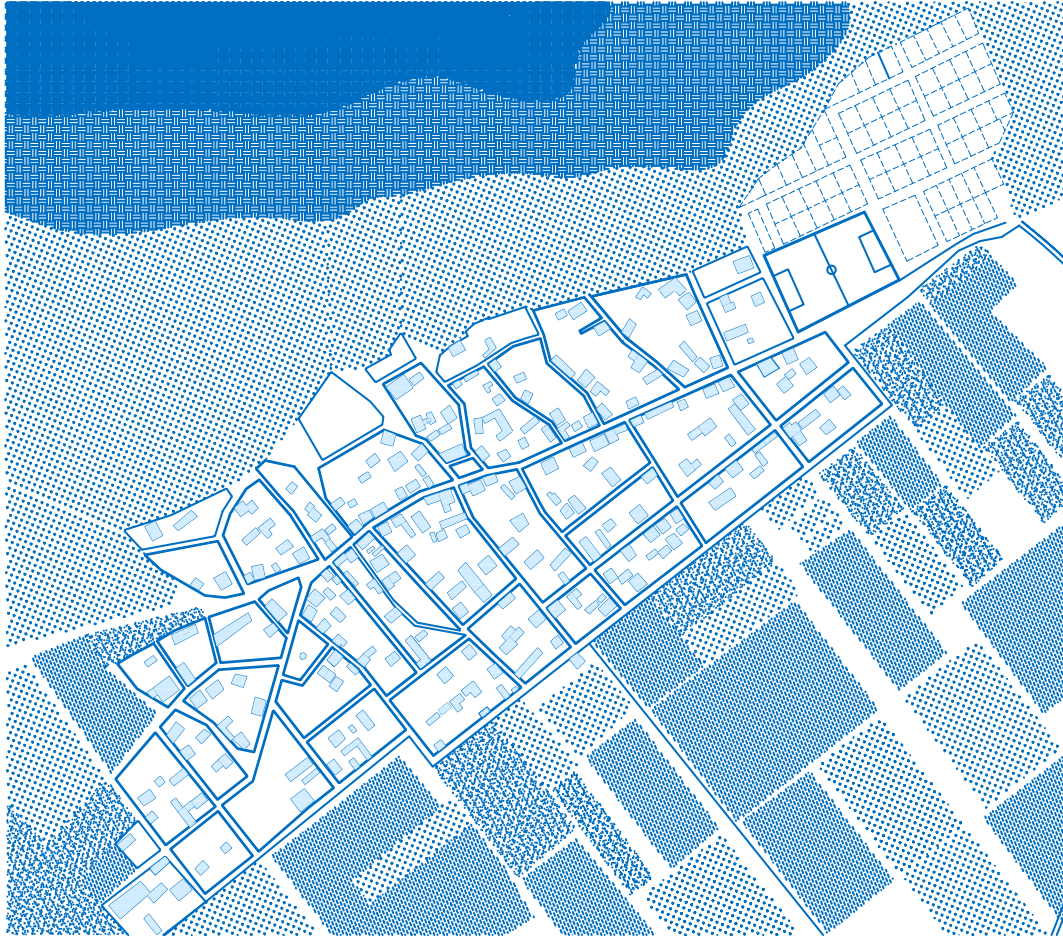

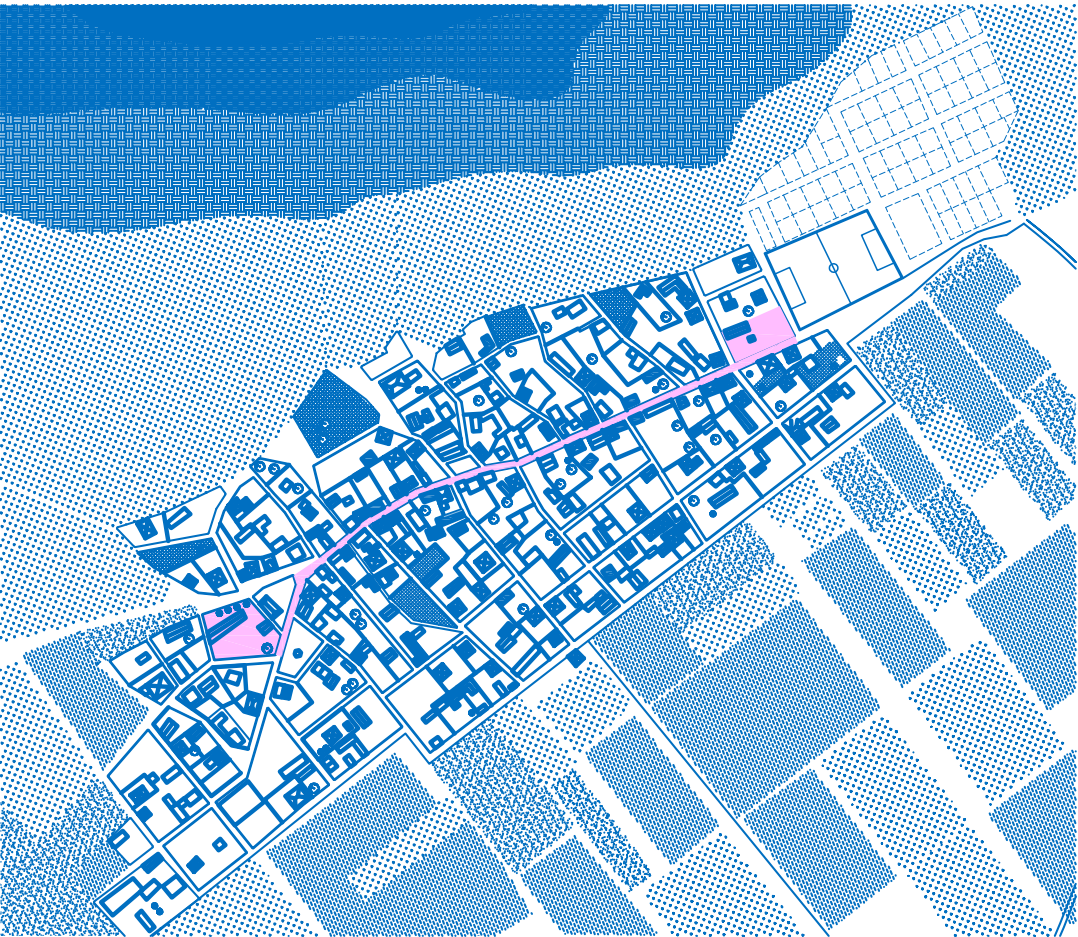
9 συνταξιούχος

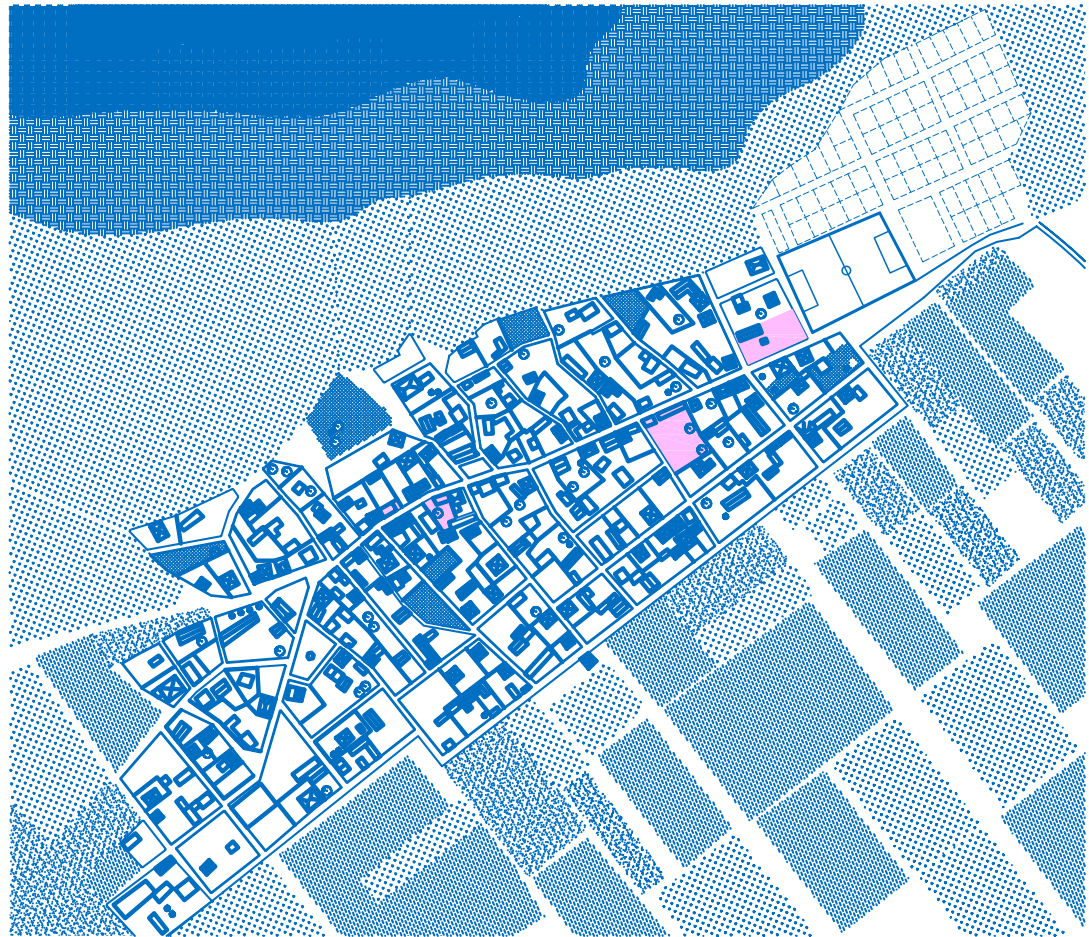

οι αναγνωμένοι χαρακτήρες του χωριού.

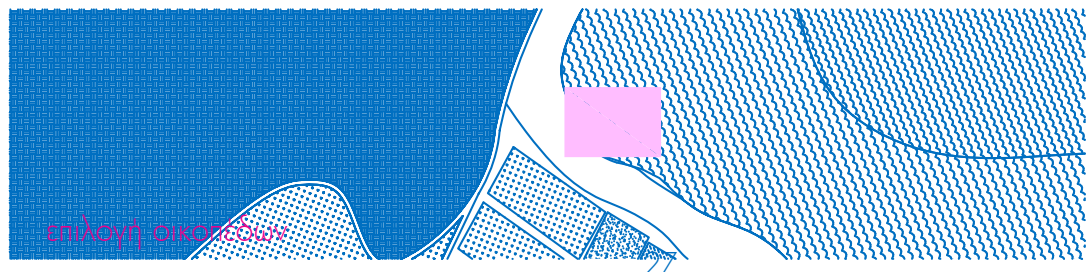

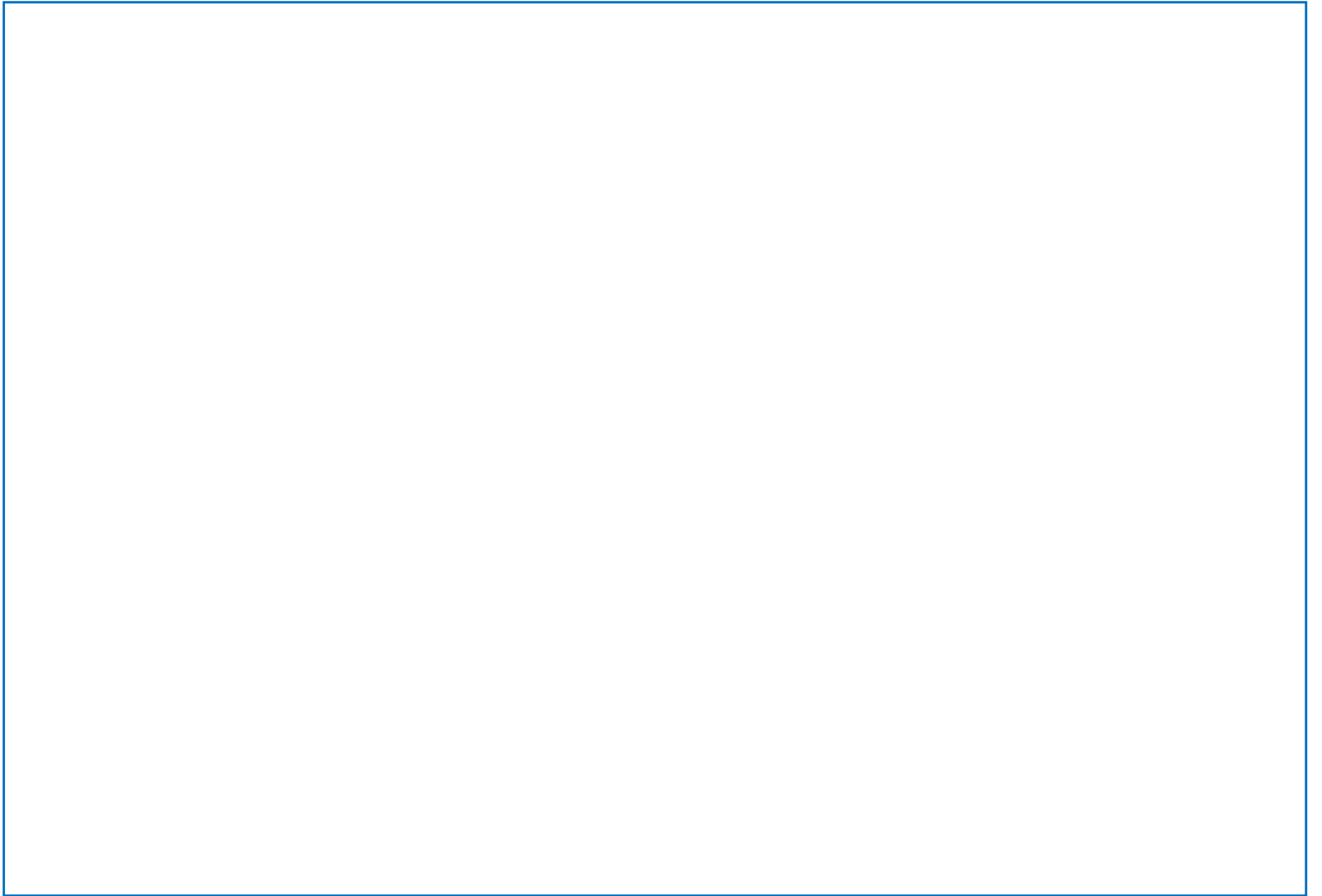

κεντρικός άξονας μελέτης

επιλογή οικοπέδων

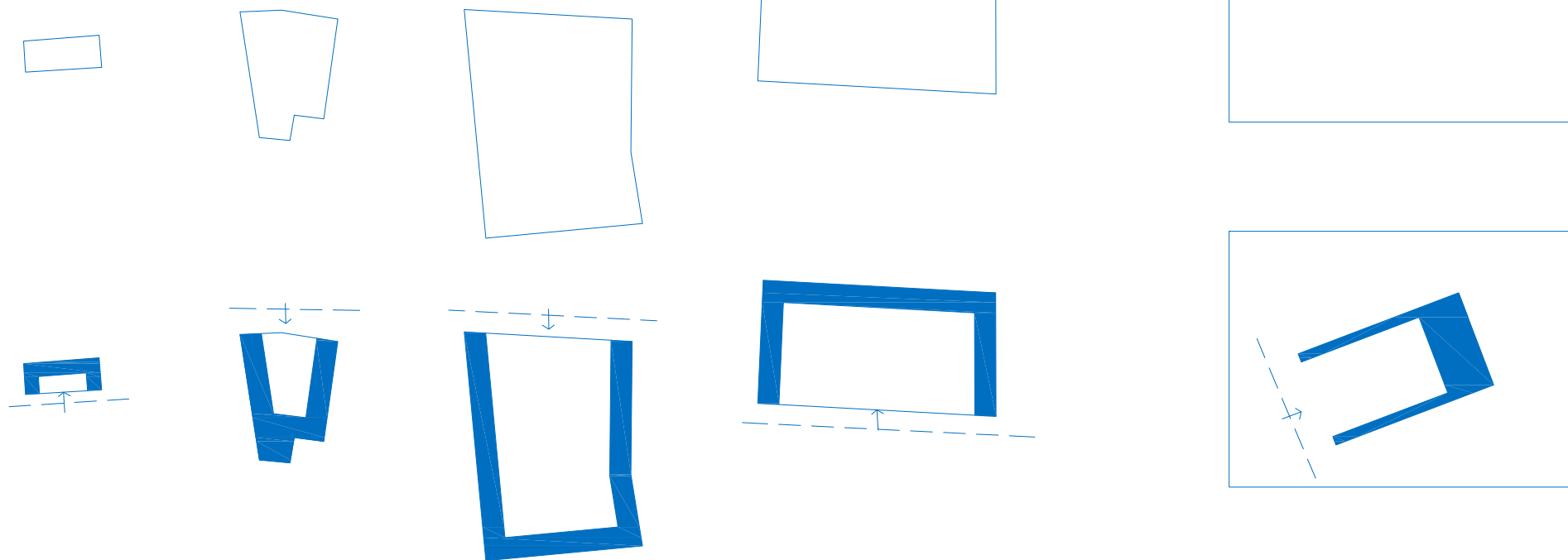

ΜΕΡΟΣ

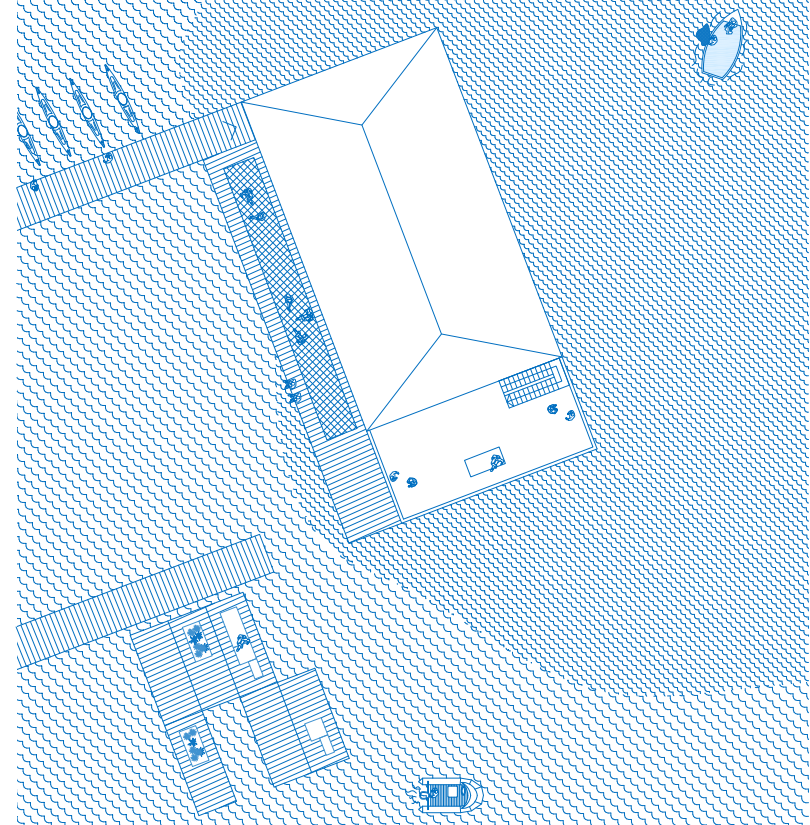
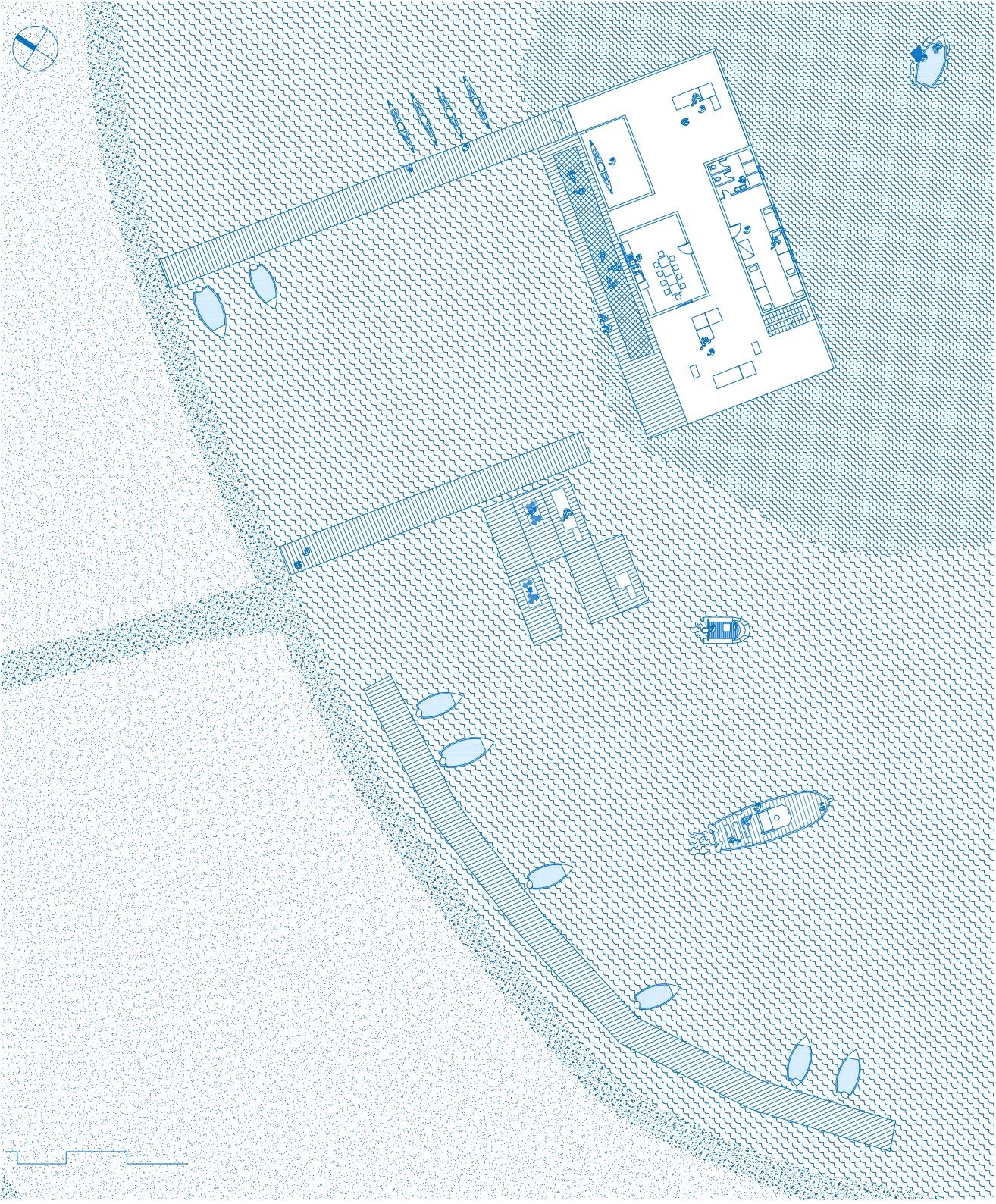
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

B

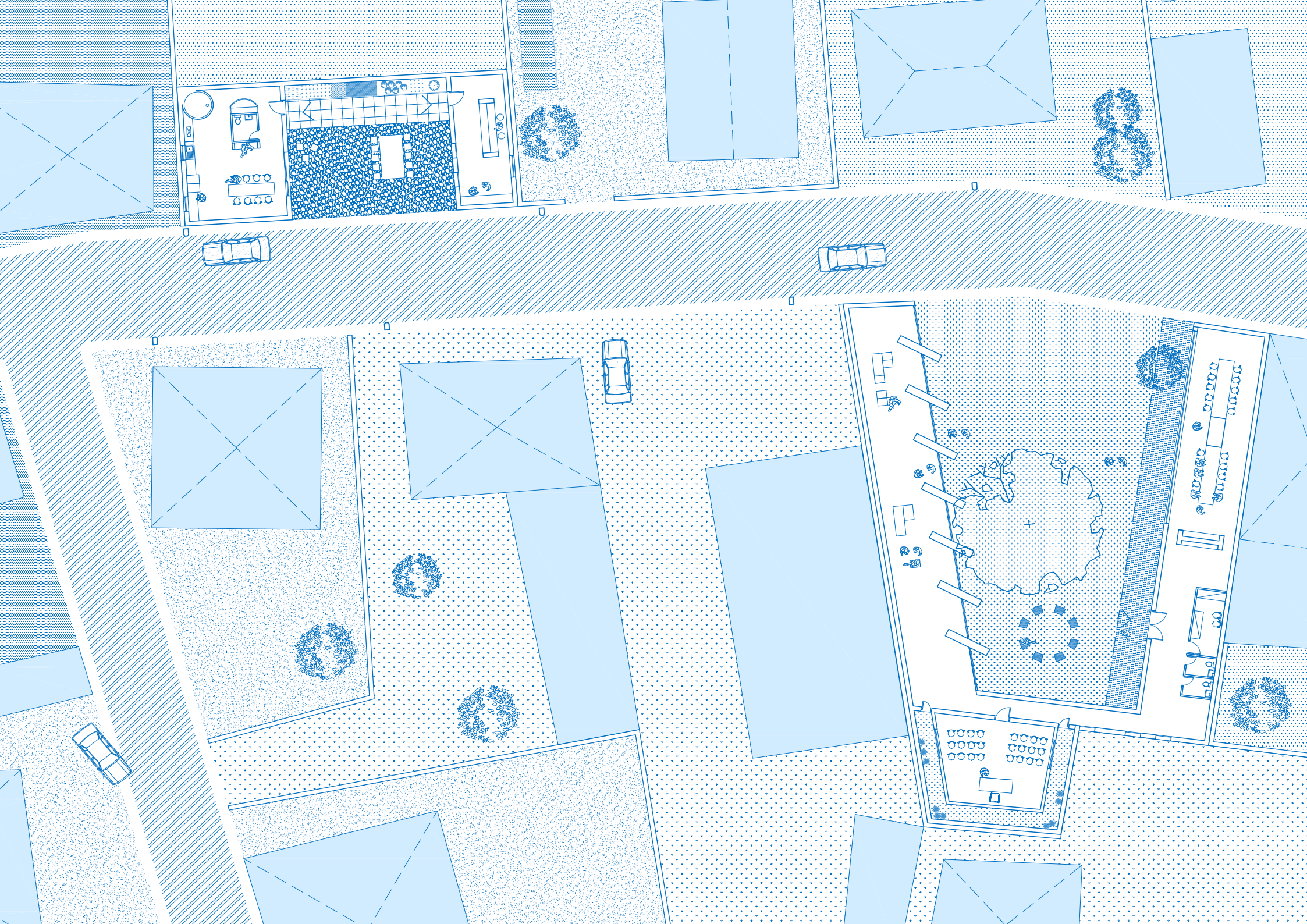
Έγινε η επιλογή των οικοπέδων που είναι ανεκμετάλλευτα και βρίσκονται στον κεντρικό άξονα του χωριού. Εκεί τοποθετούνται οι κοινόχρηστες λειτουργίες. Λόγω του ότι πρόκειται να δεχθούν τους νέους πληθυσμούς στρέφονται προς τον δρόμο - άξονα και διαμορφώνουν τις αυλές - υποδοχείς. Με την αντίστοιχη λογική σχεδιάστηκε και το παραλίμνιο κομμάτι.

Στη λίμνη Βεγορίτιδα σχεδιάζεται ένα παρατητήριο- καταφύγιο για ταξιδιώτες περιπατητές. Σε συνδυασμό με μια διαμόρφωση πλωτών εξεδρών δημιουργεί ένα ζωντανό μέτωπο στη λίμνη το οποίο μέχρι τώρα ήταν εντελώς ανεκμετάλλευτο. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται το αλιευτικό κομμάτι της περιοχής αλλά και το τουριστικό και αθλητικό καθώς μπορούν να εφαρμοστούν πολλαπλές δραστηριότητες.

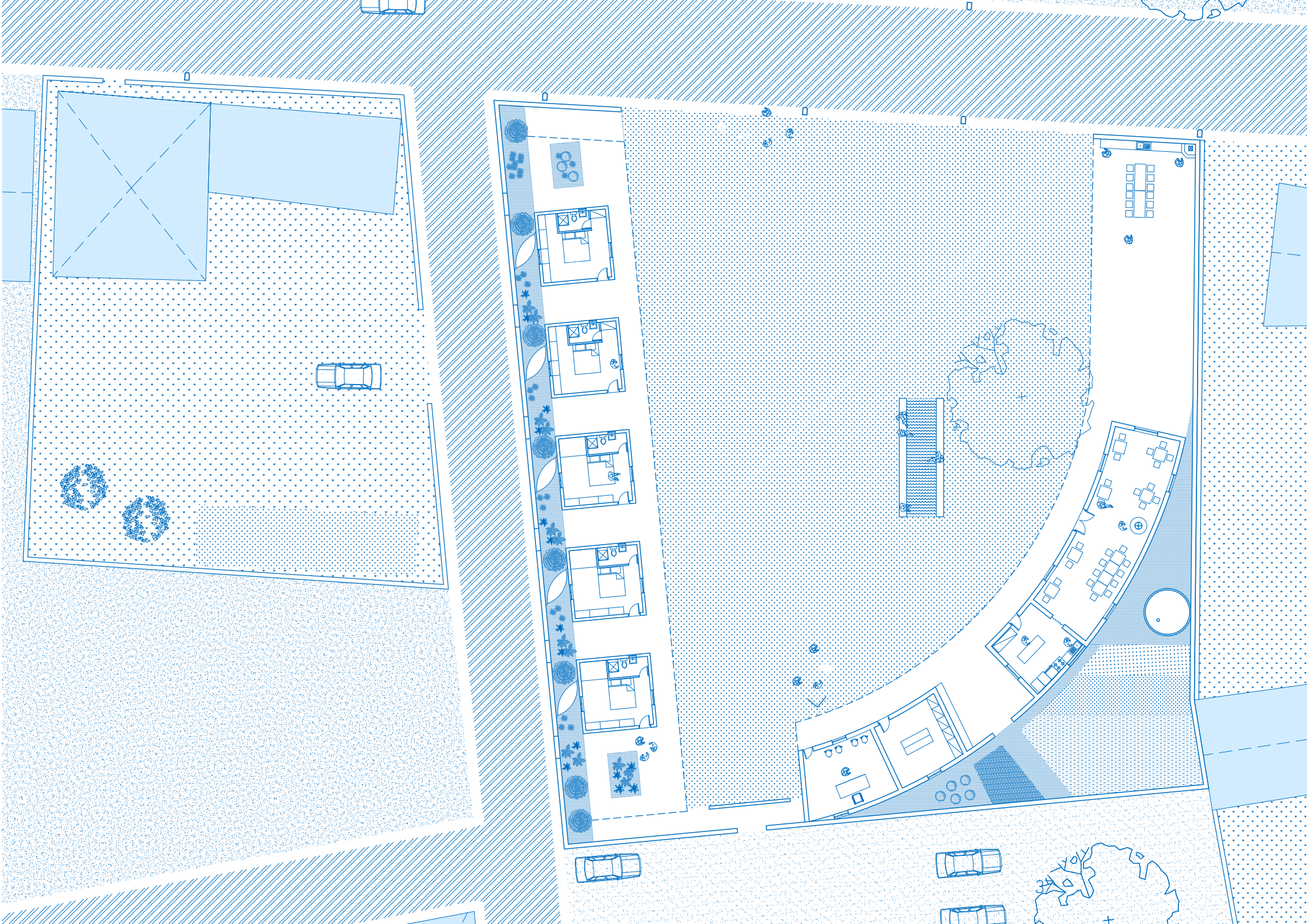

Το πρώτο κτίριο εργαστηρίων διαμορφώνεται ως παρασκευαστήριο - πωλητήριο τοπικών προϊόντων, όπως για παράδειγμα μαρμελάδων, γλυκών του κουταλιού, λικέρ, κα. Αποτελείται από δύο χώρους αντιδιαμετρικά που διαμορφώνουν την αυλή (υποδοχέα) και επικοινωνούν μέσω αυτής.

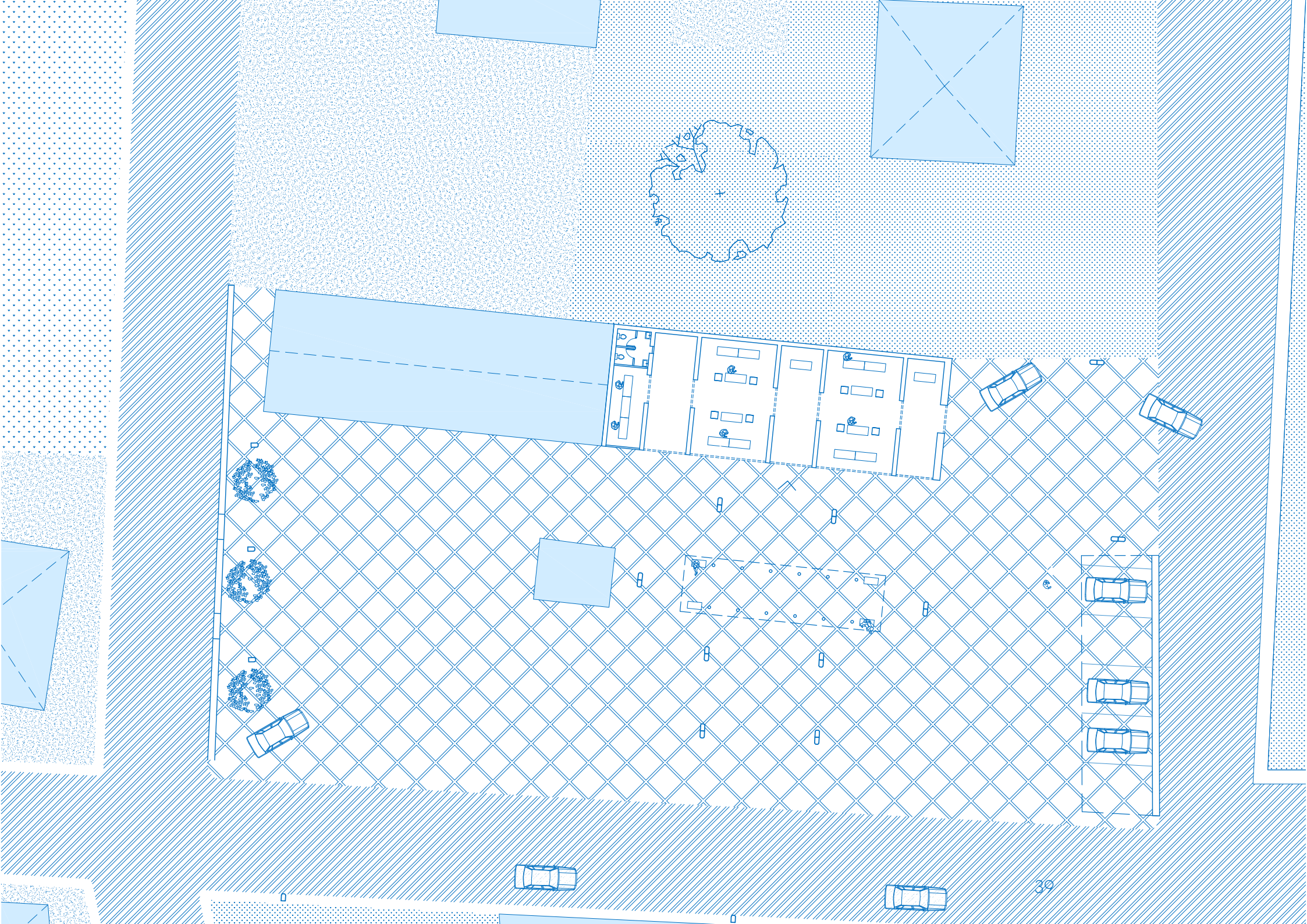
Το δεύτερο διαμορφώνεται ως εργαστήριο - εκθεσιακός χώρος και μπορεί να φιλοξενήσει δραστηριότητες όπως καλλιτεχνικά εργαστήρια, εκθέσεις, διαλέξεις. Αποτελείται επίσης από την κεντρική αυλή η οποία χωρίζει ενώ παράλληλα οπτικά, αφήνει τα δύο κομμάτια να επικοινωνούν, τα οποία είναι ο χώρος εκθέσεων και ο χώρος εργαστηρίων. Η αίθουσα διαλέξεων βρίσκεται στη μέση και στο βάθος έχοντας έναν δικό της ημιυπαίθριο περιμετρικά.

Ο ξενώνας λειτουργεί ως υποδοχή για τους νέους κατοίκους και περιλαμβάνει 5 διαμερίσματα για να φιλοξενεί επισκέπτες. Αυτό το κομμάτι βρίσκεται στην δυτική πλευρά της αυλής ενώ ανατολικά, τοποθετούνται οι κοινόχρηστοι χώροι που περιλαμβάνουν εστιατόριο-καφέ, μπάρμπεκιου και έναν κήπο. Τα κοινόχρηστα κομμάτια σκοπός είναι να χρησιμοποιούνται από το σύνολο του χωριού ώστε ντόπιοι και επισκέπτες να γίνονται ένα στις εκάστοτε δραστηριότητες.

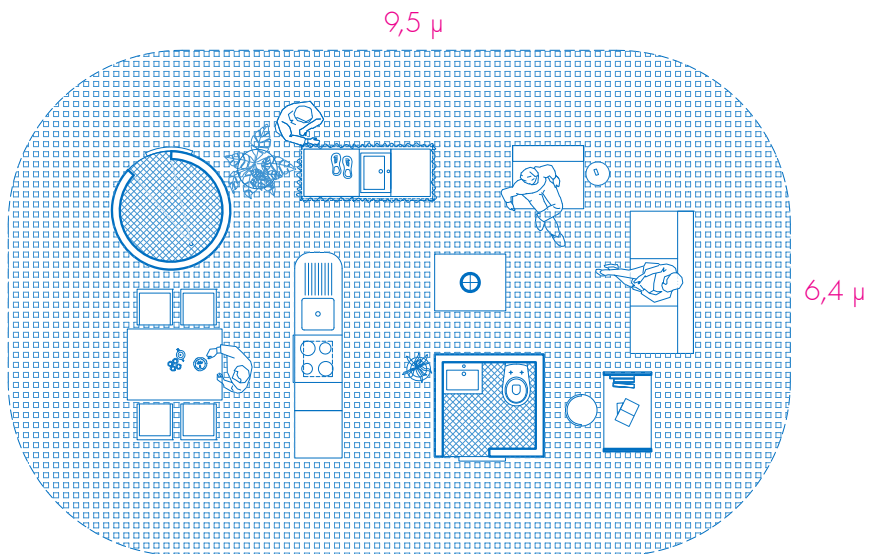
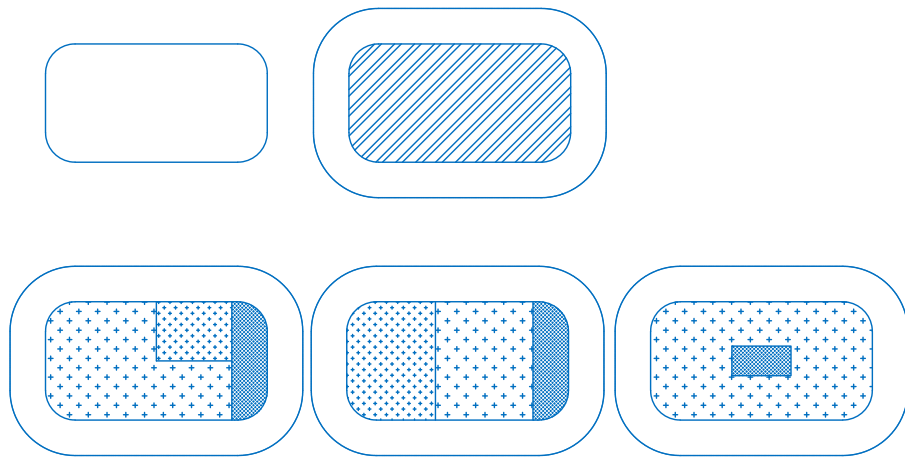
Σε αυτό το σημείο βρίσκεται η αποθήκη του αγροτικού συνεταιρισμού του χωριού η οποία τα τελευταία χρόνια μένει ανεκμετάλλευτη. Τοποθετείται δίπλα της κτίριο ίδιων χαρακτηριστικών για να δημιουργήσει μια ημιυπαίθρια αγορά με όλα τα τοπικά προϊόντα. Στην αυλή στο υπόστεγο που τοποθετείται κεντρικά μπορούν να φιλοξενοούνται μικροπωλητές κι από άλλα χωριά της περιοχής.

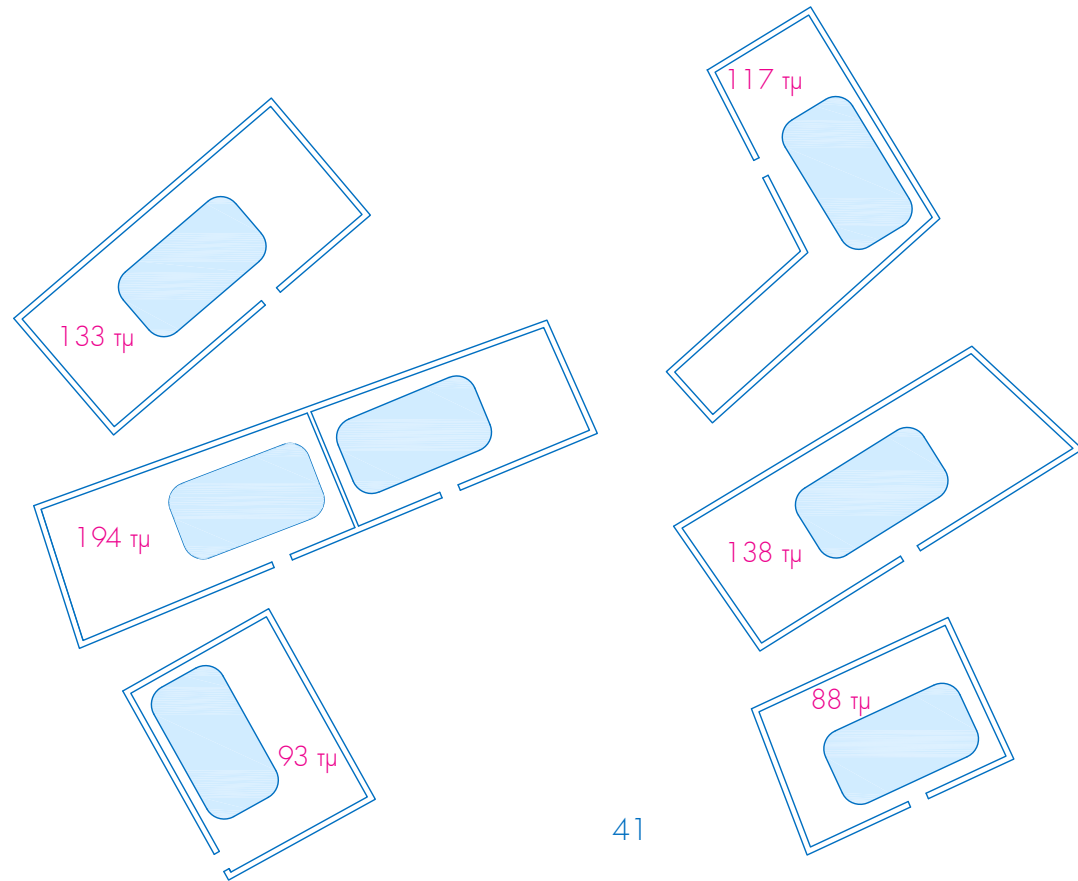
Μελετώντας τις κατοικίες του χωριού αλλά και τη διαμόρφωση μιας τυπικής παλιάς αγροικίας παρατηρήθηκαν κάποιοι κοινόχρηστοι χώροι οι οποίοι ήταν και είναι ζωτικής σημασίας και χρησιμοποιούνται τις περισσότερες ώρες από τους κατοίκους. Έτσι για τη νέα τυπολογία κατοικιών που θα γεμίσει εγκαταλελειμμένα κτίρια του χωριού, αλλά και για μελλοντικό σχεδιασμό στην επέκταση του χωριού, δημιουργήθηκε ένας πυρήνας που φέρει αυτά τα χαρακτηριστικά. Στη συνέχεια η διαμόρφωση της υπόλοιπης κατοικίας μπορεί να διαμορφωθεί διαφορετικά ανάλογα με τις ανάγκες των κατοίκων.

Αρχικό στάδιο ήταν η επιλογή των στοιχείων που θα αποτελέσουν τον πυρήνα. Στη συνέχεια η διαμόρφωση του χώρου. Το τζάκι τοποθετείται σε κεντρικό σημείο ενώ η ντουζέρια και το wc ως χώροι νερού και πιο ιδιωτικοί αποτελούν τους “κλειστούς” όγκους. Η κουζίνα, το καθιστικό, η βιβλιοθήκη-γραφείο και ένα αποδυτήριο-υποδοχή, τοποθετούνται πιο ελεύθερα στο χώρο με τρόπο που συνυπάρχουν αλλά μπορούν και να απομονωθούν οπτικά. Έγιναν πολλές παραλλαγές ως προς τη διαμόρφωση. Στόχος ήταν μια ευέλικτη λύση κατά την οποία οι χρήστες κινούνται έχοντας επαφή ο ένας με τον άλλον, αλλά δημιούργωντας και διαδρομές για ενδεχόμενη απομόνωση.

29.1 m²

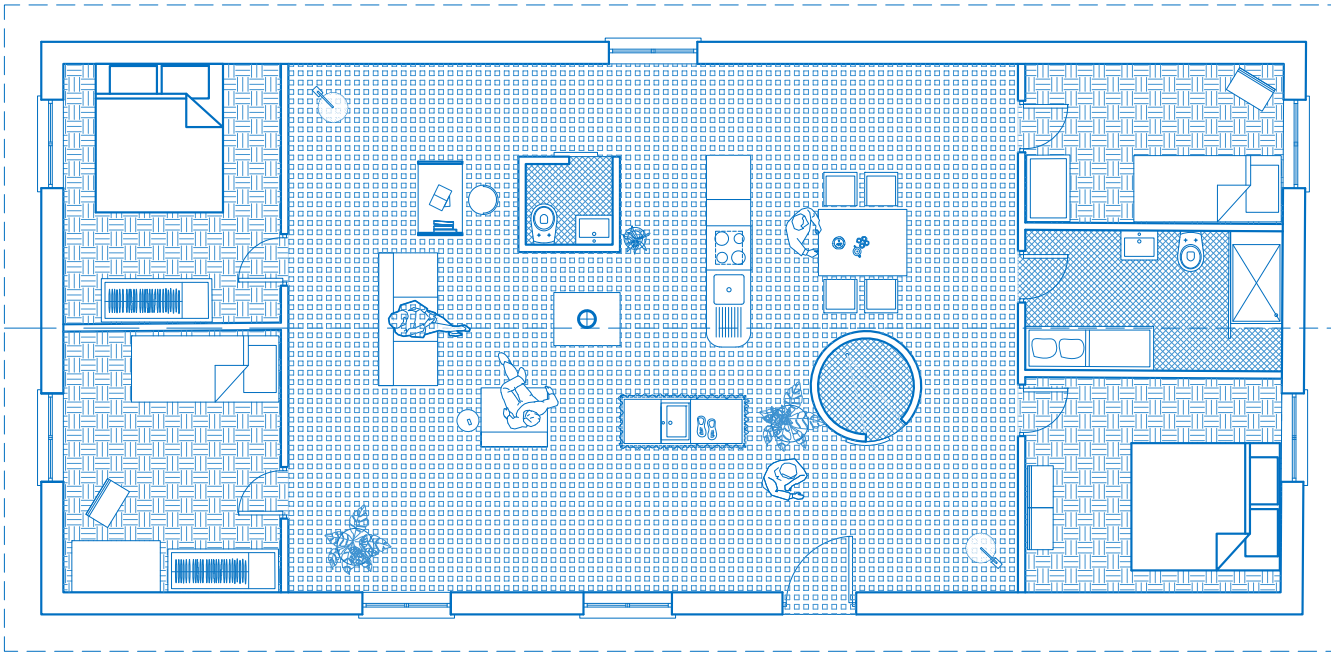

Τα υπόλοιπα εγκαταλελλειμένα κτίρια τοποθετώντας τον πυρήνα μέσα τους. Η διαμόρφωση της υπόλοιπης κατοικίας μπορεί να ποικίλει ανάλογα τις ανάγκες των χρηστών.

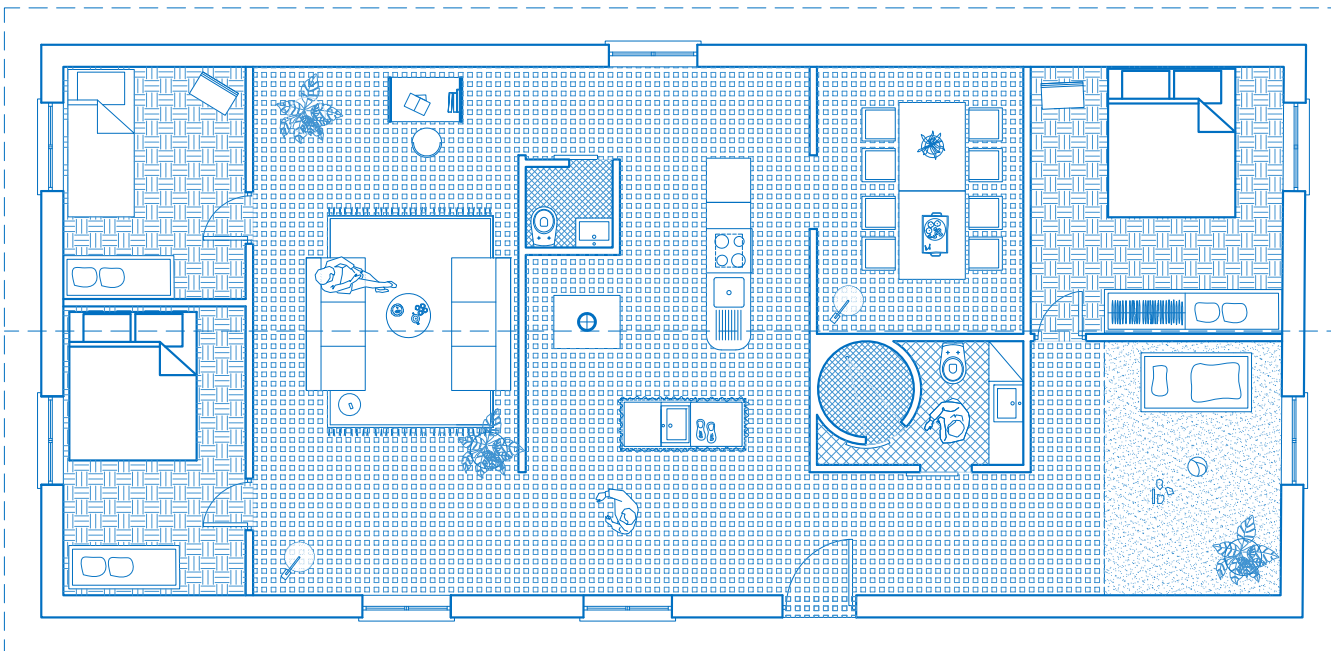

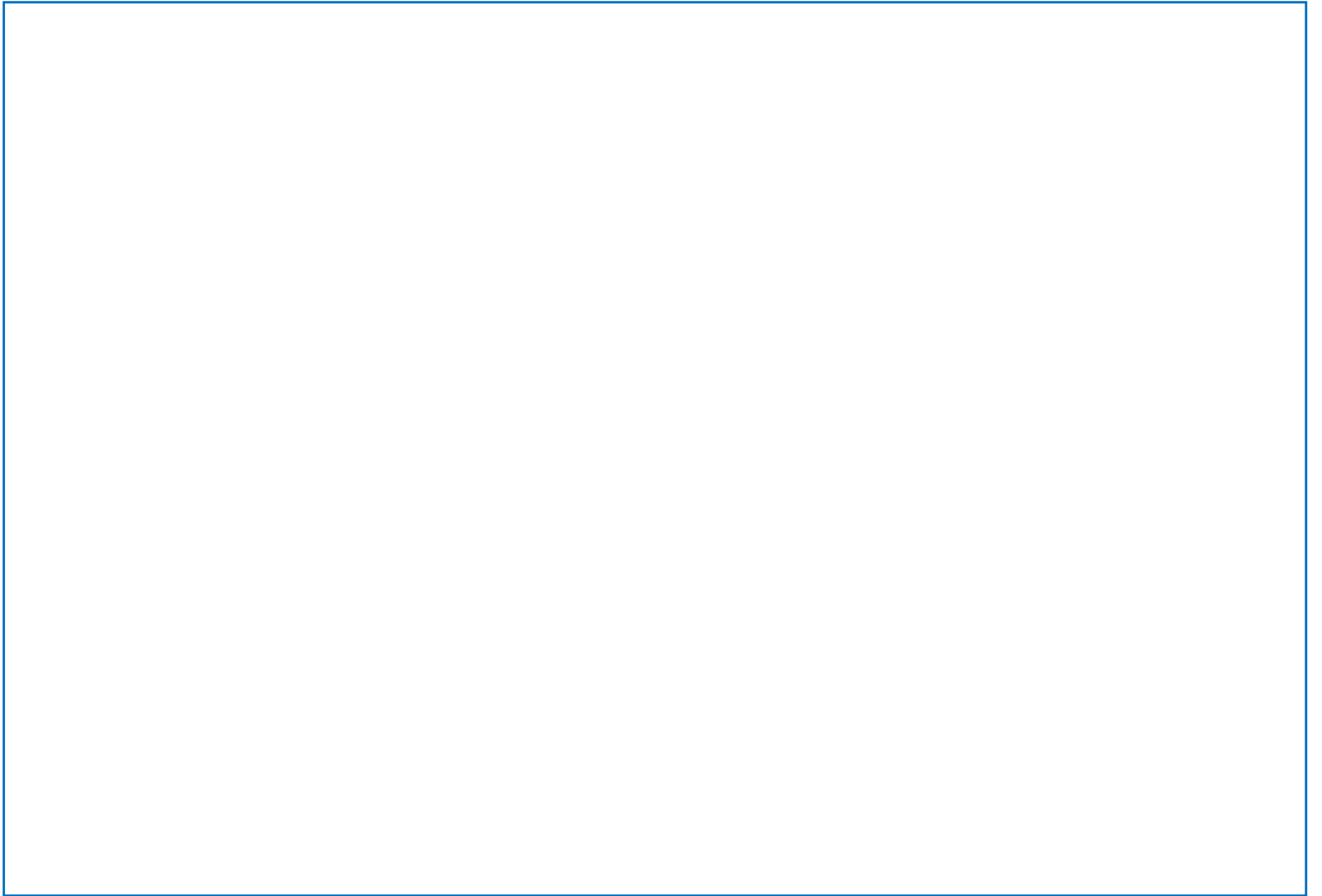
Δύο εναλλακτικές πειπτώσεις της ίδιας κατοικίας έχοντας τοποθετήσει τον πυρήνα στο εσωτερικό. Στην πρώτη περίπτωση διατηρείται η αρχική του μορφή και διαμορφώνεται περιμέτρικά το υπόλοιπο σπίτι με έναν σχετικά συμβατικό τρόπο. Στη δεύτερη περίπτωση κομμάτια του πυρήνα απομωνούνται και δημιουργούνται νέα δωμάτια. Και στις δύο περιπτώσεις η κατοικία μπορεί να κατοικηθεί από μια οικογένεια ή από συνδυασμό περισσότερων ενοίκων.

περίπτωση α

περίπτωση β

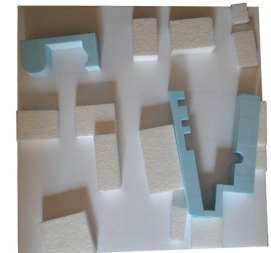
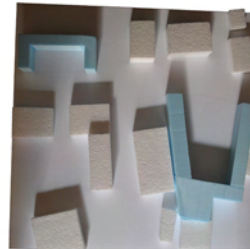
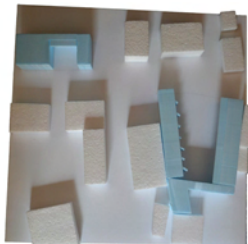
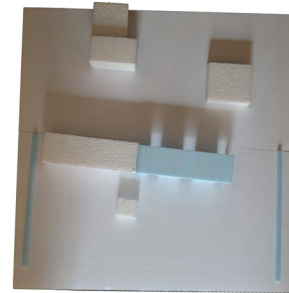
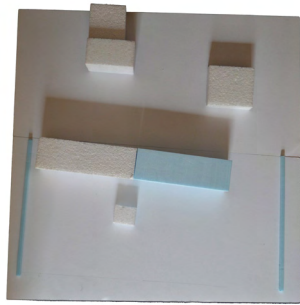
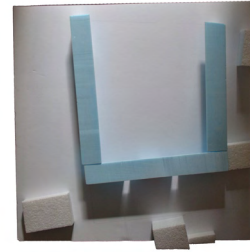
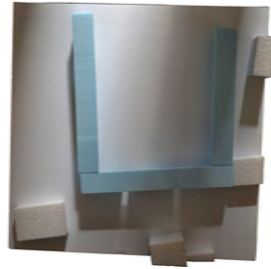
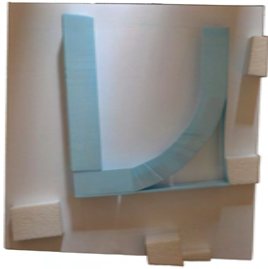

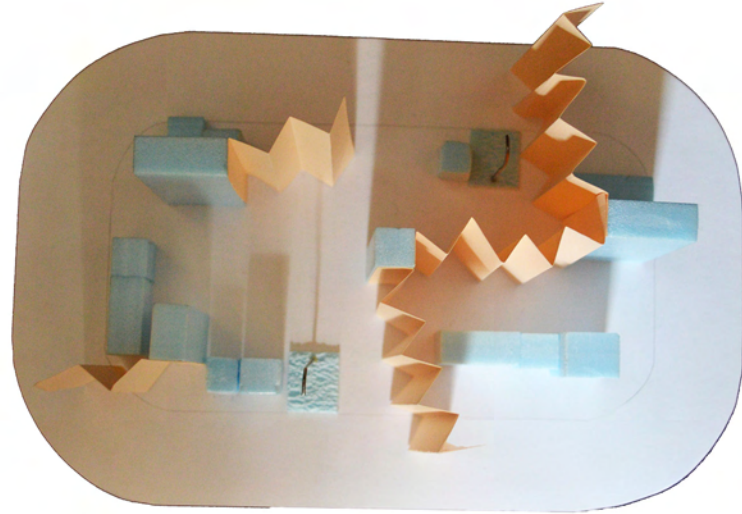
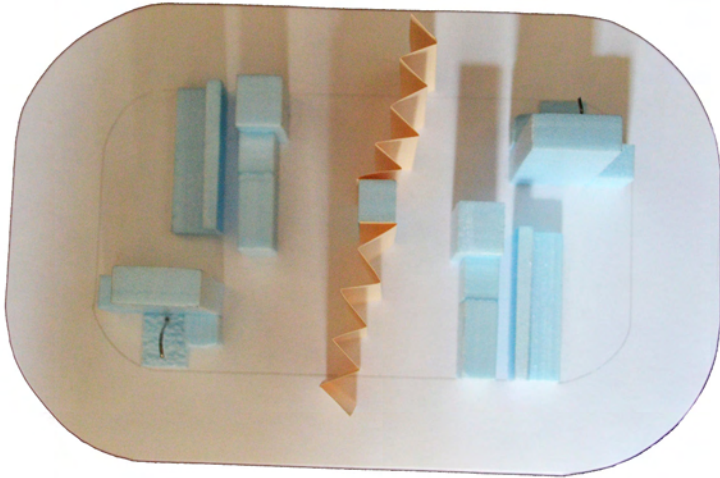
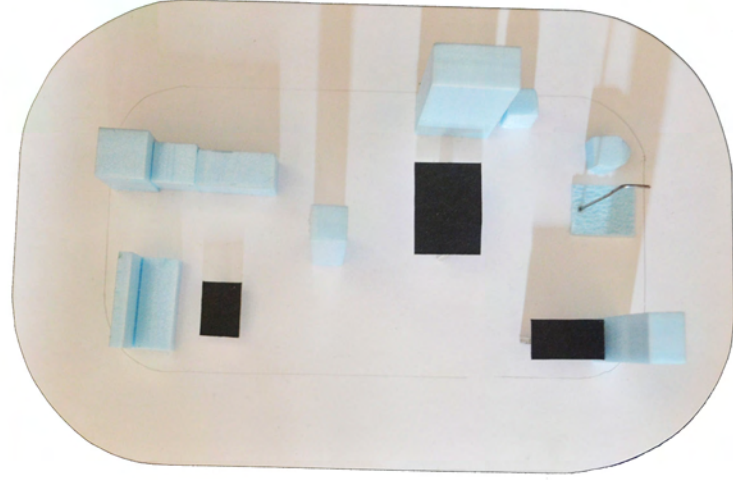
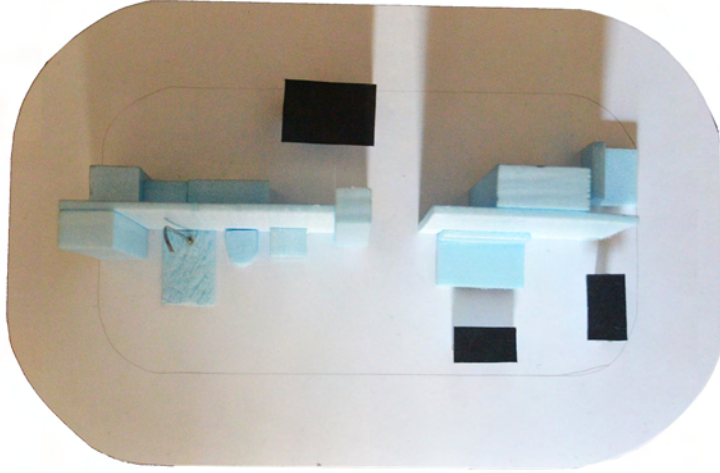

ΜΕΡΟΣ

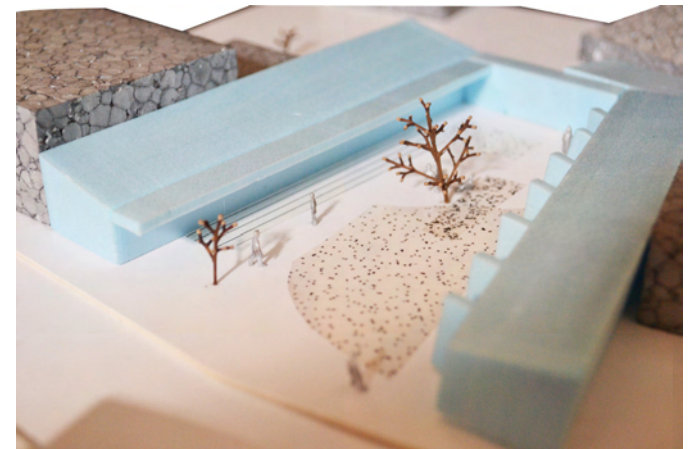
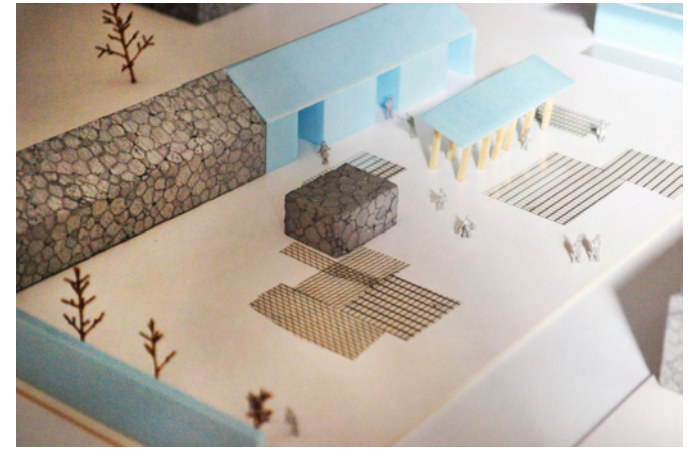
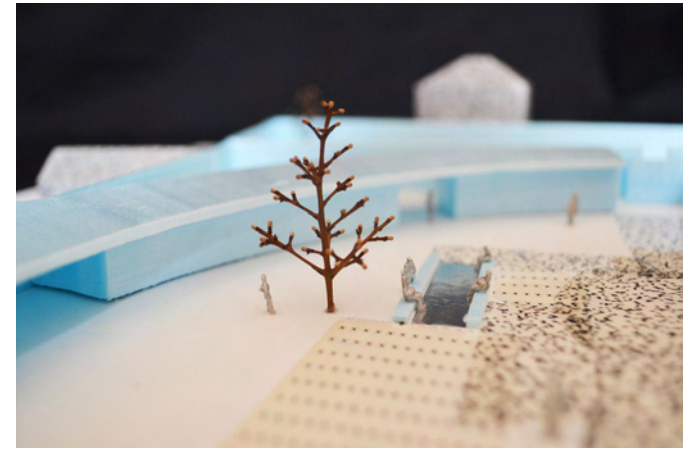
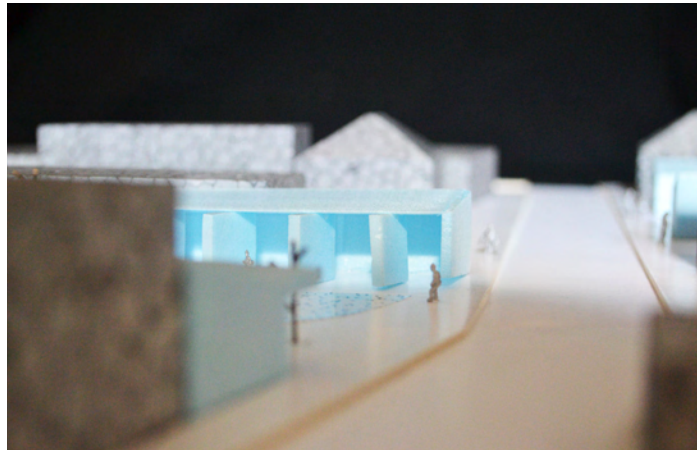
ΜΑΚΕΤΣ

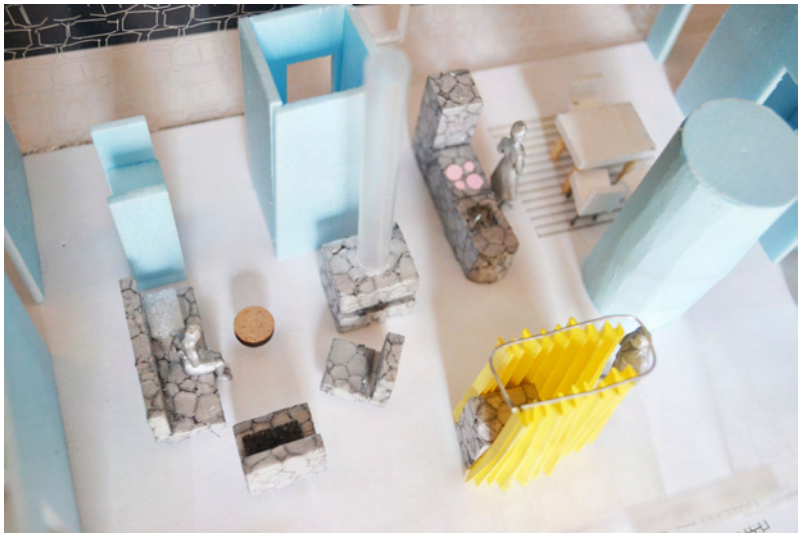
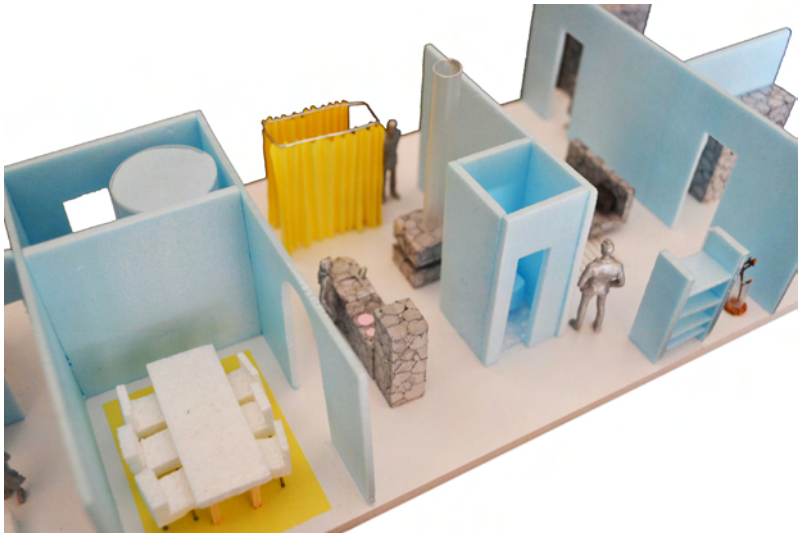

- Arendt Hannah, Agamben Giorgio, Traverso Enzo. *Εμείς οι πρόσφυγες*. Εκδόσεις του εικοστού πρώτου.
- A+T RESEARCH GROUP. *This is Hybrid. An analysis of mixed-use buildings*. Vitoria-Gasteiz: a+t architecture publishers, 2013
- A+T RESEARCH GROUP. *10 Stories of Collective Housing. Graphical analysis of inspiring masterpieces*. Vitoria-Gasteiz: a+t architecture publishers, 2013
- Le Corbusier. (1923). *Για μια Αρχιτεκτονική*. (Β' Έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Εκκρεμές, 2005
- Schneider Tattjana, Till Jeremy. *Flexible Housing*. Elsevier Inc/Ltd, 2007
- Teige Karel. *The minimum Dwelling*.

<http://www.unhcr.org/gr/>

<https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179>

